

Lokalisme in de populistische arena

Vergelijkend onderzoek naar de articulatie van lokalisme door populistische partijen

Master Bestuur & Beleid
Bestuurs- en organisatiewetenschap
Universiteit Utrecht

Naam: Julia Egeter
Studentnummer: 6415849
Datum: 30 juni 2023
Eerste lezer: Koen Damhuis
Tweede lezer: Ank Michels

Voorwoord

Geachte lezer,

De afgelopen maanden heb ik gewerkt aan datgene wat nu voor u ligt: deze scriptie die geschreven is als afronding van de master Bestuur & Beleid. Zowel de bachelor Bestuurs- en organisatiewetenschap als deze master hebben mij in wezen klaargestoomd om deze scriptie te schrijven. In mijn optiek is dat gelukt. In deze periode van vier maanden heb ik uiteraard veel bijgeleerd, bijvoorbeeld het houden van een discursieve analyse en de literatuur verdieping rondom lokalisme. Het heeft mij af en toe zeker stress opgeleverd, maar al met al kijk ik met veel plezier en voldoening terug op de afgelopen periode.

Door de goede en fijne begeleiding van Koen Damhuis heb ik het gehele traject als zeer prettig en leerzaam ervaren. Ik wil Koen Damhuis bedanken voor alle feedback die hij mij gegeven heeft. Bovendien was mijn studiegenoot Bodil Veldhuizen ook een belangrijke hulp in het traject, zowel inhoudelijk als op mentaal vlak. Daarnaast wil ik iedereen in mijn directe omgeving bedanken voor de hulp en het luisterend oor die zij mij hebben geboden in deze soms hectische periode. Deze scriptie betekent ook het einde van mijn studententijd. Ik kijk met veel plezier terug op de afgelopen jaren bij USBO en kijk uit naar carrière die nu voor mij ligt.

Veel plezier met het lezen van deze scriptie!

Julia Egeter

Samenvatting

In dit onderzoek stond de articulatie van lokalisme door drie populistische stromingen, namelijk links, rechts en agrarisch populisme, centraal. Hierbij werd populisme als discours gezien waarbij de verwoording van thema's en standpunten de focus hebben. Verder werd lokalisme gedefinieerd als alle praktijken, claims en discourses die het lokale politiek relevant maken (Chou et al., 2022). Lokalisme kan op verschillende manieren uiting krijgen: politiek-bestuurlijk, sociaal-cultureel, sociaaleconomisch en agrarisch en verschillen per stroming van populisme. De articulatie van de verschillende populistische stromingen is onderzocht door het analyseren van tweets uit 2021 van één linkse populistische partij (SP), drie rechtse populistische partijen (PVV, JA21 en FvD) en één agrarische populistische partij (BBB) in Nederland. Er is hierbij gebruik gemaakt van een kwantitatieve en kwalitatieve analyse op basis van een abductieve benadering. De Nederlandse casus kan als uniek worden gezien, omdat alle drie de populistische stromingen aanwezig zijn in het parlement. Uit het onderzoek bleken er verschillen te zijn in de articulatie van lokalisme door de verschillende populistische stromingen. Links populisme focuste zich voornamelijk op de sociaaleconomische dimensie van lokalisme en had politiek-bestuurlijk gezien een activistische houding ten opzichte van lokale problematiek. Rechts populisme had onder andere aandacht voor de sociaal-culturele dimensie door het verwoorden van lokale tradities. Verder kwam de agrarische dimensie ook terug door het benoemen van het belang van boeren. Bovendien zat in de gehele retoriek van rechts populisme elementen van nativisme. Tot slot had agrarisch populisme aandacht voor alle dimensies en had een sterke lokale component in haar standpunten. Zo werden de belangen van de boeren en plattelandsbewoners voorop gesteld.

Inhoudsopgave

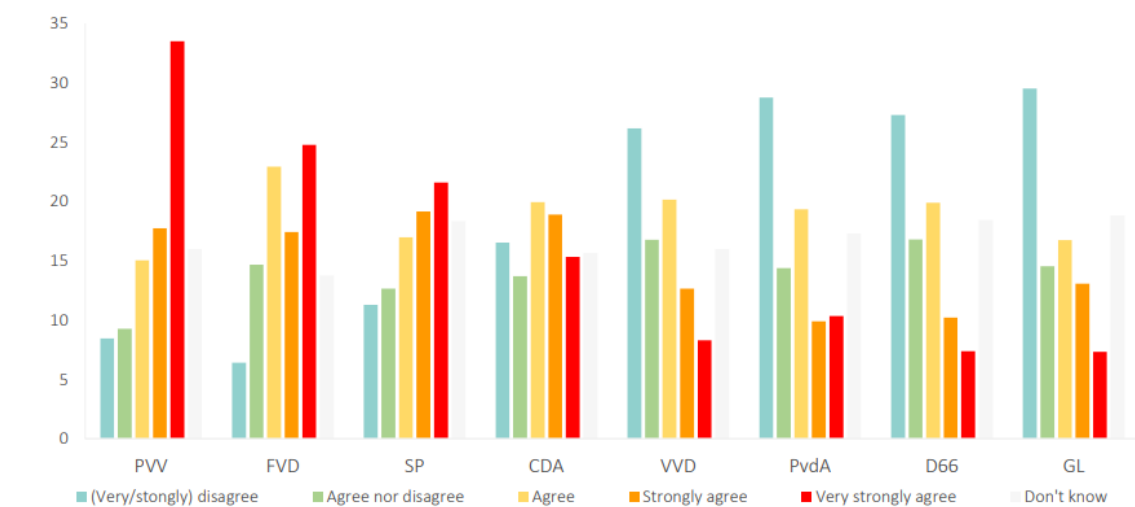
Voorwoord	1
Samenvatting	2
1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Onderzoeksvraag	6
1.3 Deelvragen:	6
1.3.1 Theoretische deelvragen	6
1.3.2 Empirische deelvragen	7
1.4 Maatschappelijke relevantie	7
1.5 Wetenschappelijke relevantie	8
1.6 Leeswijzer	8
2. Theoretische kader	9
2.1 Populisme	9
2.1.1 Populisme als ideologie	9
2.1.2 Populisme in andere vormen	10
2.1.3 Typen populisme	11
2.2 Lokalisme	13
2.2.1 Politiek-bestuurlijk	13
2.2.2 Sociaal-cultureel	14
2.2.3 Sociaaleconomisch	15
2.3 Relatie populistische partijen en lokalisme	15
2.3.1 Links populisme	16
2.3.2 Rechts populisme	17
2.3.3 Agrarisch populisme	17
2.4 Verwachtingen	19
3. Empirische strategie	20
3.1 Casusselectie	20
3.2 Datacollectie	23
3.3 Data-analyse	24
3.3.1 Operationalisatie	25
3.4 Kwaliteitscriteria	28
3.4.1 Betrouwbaarheid	28
3.4.2 Validiteit	29
4. Resultaten	30

4.1 Lokalisme	30
4.2 Dimensies van lokalisme	31
4.2.1 Kwantitatieve analyse.....	31
4.2.2 Politiek-bestuurlijke dimensie	32
4.2.3 Sociaal-culturele dimensie.....	36
4.2.4 Sociaaleconomische dimensie	38
4.2.5 Agrarische dimensie	41
4.3 Populisme	44
4.3.1 Kwantitatieve analyse.....	44
4.3.2 Kwalitatieve analyse.....	45
5. Conclusie en discussie.....	49
5.1 Conclusie	49
5.1.1 Articulatie links populisme.....	50
5.1.2 Articulatie rechts populisme	50
5.1.3 Articulatie agrarisch populisme.....	51
5.1.4 Overeenkomsten en verschillen.....	51
5.1.5 Eindconclusie	52
5.2 Discussie.....	53
5.2.1 Theoretische reflectie	53
5.2.2 Empirische reflectie.....	53
5.2.3 Verder onderzoek	54
Bronnenlijst	56
Bijlagen	61
Bijlage A. Codeboom.....	61

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De BoerBurgerBeweging (BBB) kan de grote winnaar van de Provinciale Statenverkiezingen 2023 worden genoemd. In alle provincies heeft Caroline van der Plas met haar partij de meeste stemmen behaald. Een van de redenen waarom burgers op de BBB hebben gestemd is dat zij geen vertrouwen meer hebben in de gevestigde politiek (Hofs, 2023). Er kunnen verschillende verklaringen zijn voor dit wantrouwen en deze ontevredenheid. Eén van deze verklaringen kan het gevoel van *place resentment* zijn. Dit houdt in dat inwoners van een bepaalde plek wrok koesteren ten opzichte van andere gebieden, omdat zij zich achtergesteld voelen (Cramer, 2016; Munis, 2022) of zich genegeerd door beleidsmakers en niet gerespecteerd voelen (Huijsmans, 2022). Deze vorm van wrok zorgt ervoor dat burgers politiek ontevreden kunnen zijn en bijvoorbeeld eerder stemmen op anti-establishment partijen of populistische partijen. Onderstaand figuur laat de mate van regionale wrok zien onder stemmers. Hierbij is te zien dat deze wrok erg hoog is bij PVV en FvD stemmers. Helaas zijn de gegevens van de BBB niet aanwezig in dit figuur, maar het blijkt dat een deel van de stemmers op de BBB ook een gevoel van regionale wrok heeft (Valk, 2023).

Source: Own work, SCoRE data (2017), N=5,251.

Note: Figure 2 depicts score per party electorate (2017 general elections) pertaining to the statement "politicians in The Hague are not interested in my region" (7-point Likert-scale).

Figuur 1.1 Regionale resentment onder stemmers van grote politieke partijen in Nederland (K. Damhuis, persoonlijke communicatie 2020)

Zou het ook kunnen zijn dat politieke partijen juist inspelen op deze plaatsgebonden politieke ontevredenheid? Zo kan het discours van vooral populistische partijen als mobiliserend werken. Hiermee wordt bedoeld dat zowel persoonlijke leiders als bijvoorbeeld populistische partijen zelf burgers kunnen mobiliseren tot stemmen of protesteren (Abts & Rummens, 2007; Mudde & Kaltwasser, 2017). Rooduijn et al. (2017) erkennen dat populistische partijen de publieke opinie kunnen

beïnvloeden. De effecten zijn vooral aanwezig bij de deelnemers die al op populistische partijen stemden.

Het is relevant om een stap terug te zetten en eerst te kijken naar hoe populistische partijen het lokale en regionale niveau beschrijven, omdat op dit lokale niveau vaak politieke onvrede heerst (Cramer, 2016; Munis, 2022; Huijsmans, 2022), zoals de verkiezingsuitslag van de Provinciale Statenverkiezingen ook lijkt aan te kaarten. Chou, Moffitt en Busbridge (2022) hebben een theoretisch raamwerk gemaakt over hoe links en rechts populistische partijen lokalisme verwoorden en zien. Lokalisme gaat hier over alle praktijken, claims en discoursen die ‘het lokale’ politiek relevant maken (Chou et al., 2022, p. 131). Op basis van bestaande literatuur hebben zij een raamwerk ontwikkeld waar er verschillen zijn tussen de retoriek van lokalisme tussen links en rechts populistische partijen. Dit raamwerk is echter nog niet empirisch onderzocht. Bovendien ontbreekt in dit theoretische raamwerk agrarisch populisme terwijl deze vorm van populisme zeker na de grote zege van de BBB een belangrijke stroming van populisme is.

1.2 Onderzoeksvraag

Uit bovenstaande onderzoeken blijkt dat er deels aandacht is voor de relatie tussen de retoriek van populistische partijen en de beïnvloeding van de publieke opinie. Echter, er is nog weinig onderzoek gedaan naar de relatie tussen populistische partijen en de framing van lokalisme. Daarom staat onderstaande onderzoeksvraag centraal in dit onderzoek.

Op welke manier wordt lokalisme gearticuleerd in politieke uitingen van verschillende soorten populistische partijen en wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen deze partijen?

In dit onderzoek zal er onderscheid gemaakt worden tussen drie populistische stromingen: links, rechts en agrarisch populisme. Vanwege de beperkte bestaande literatuur op dit thema van populisme en lokalisme zal dit een verkennend onderzoek worden. Het theoretische raamwerk van Chou et al. (2022) zal centraal staan en getoetst gaan worden aan de hand van tweets van verschillende populistische partijen.

1.3 Deelvragen:

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden zijn er zowel theoretische als empirische deelvragen opgesteld. Hieronder zijn de verschillende deelvragen te lezen.

1.3.1 Theoretische deelvragen

- Wat wordt er verstaan onder populisme?
- Wat wordt er verstaan onder lokalisme?
- Wat is de relatie tussen links populisme en lokalisme?
- Wat is de relatie tussen rechts populisme en lokalisme?
- Wat is de relatie tussen agrarisch populisme en lokalisme?

De eerste twee deelvragen gaan in op de definities van de begrippen populisme en lokalisme. De andere drie deelvragen focussen zich op de relatie tussen een specifieke vorm van populisme en lokalisme.

1.3.2 Empirische deelvragen

- Hoe articuleren links populistische partijen lokalisme?
- Hoe articuleren rechts populistische partijen lokalisme?
- Hoe articuleren agrarisch populistische partijen lokalisme?
- Wat zijn de overeenkomsten tussen links, rechts en agrarisch populistische partijen in de articulatie van lokalisme?
- Wat zijn de verschillen tussen links, rechts en agrarisch populistische partijen in de articulatie van lokalisme?

In de eerste drie empirische deelvragen staat de articulatie van verschillende populistische partijen centraal. Met articulatie wordt de verwoording en betekenisgeving die politici en politieke partijen kunnen geven aan een bepaald begrip bedoeld, in dit geval lokalisme. De laatste twee empirische deelvragen gaan verder in op de verschillen en overeenkomsten tussen de drie populistische stromingen in de articulatie van lokalisme

1.4 Maatschappelijke relevantie

Er zijn steeds meer lokale problemen en lokale maatschappelijke vraagstukken die veel aandacht krijgen en nodig hebben. Voorbeelden hiervan zijn de gevolgen van de boringen in Groningen of de stikstofproblematiek die zich vooral buiten de steden afspeelt. Daarnaast zijn er steeds meer decentralisaties en taken die naar provincies en gemeentes gaan. De lokale thema's en de lokale bestuursniveaus worden dus steeds meer van belang. Het is daarom relevant om te onderzoeken hoe juist populistische partijen naar 'het lokale' kijken. Veel burgers stemmen namelijk op populistische partijen, omdat zij vaak ontevreden zijn over de huidige gang van zaken en zich niet gezien voelen door politici (Damhuis, 2020). Is er iets in de retoriek van deze partijen wat burgers aanspreekt? Of kaarten deze partijen lokale onderwerpen aan die de gevestigde partijen missen? Door antwoord te krijgen op de hoofdvraag zal er meer inzicht komen in de retoriek van populistische partijen en kan de grote aanhang voor deze partijen deels worden verklaard. Bovendien draagt dit onderzoek bij aan het maatschappelijke debat over lokale problemen en de aanwezige politieke ontevredenheid bij burgers. Zo hebben zowel burgers als politieke partijen zelf iets aan de dit onderzoek. Voor beide geldt namelijk dat er meer inzicht komt in hoe verschillende populistische stromingen lokalisme articuleren.

1.5 Wetenschappelijke relevantie

In de wetenschap wordt er de laatste tijd steeds meer geschreven over politieke ontevredenheid en ook over termen zoals place resentment (Huijsmans, 2021; Huijsmans, 2022; De Lange, Van der Brug & Harteveld, 2022). Deze onderzoeken gaan daarentegen allemaal in op de kant van de burgers en de onvrede van bepaalde groepen. Het is daarom allereerst wetenschappelijk gezien interessant om meer inzicht te hebben in hoe populistische partijen bepaalde lokale thema's articuleren. Dit wordt ook wel de aanbodkant genoemd. Over deze aanbodkant in combinatie met lokalisme is momenteel nog weinig bekend (Chou et al., 2022). Ten tweede koppelen weinig onderzoeken lokalisme en populisme aan elkaar. Dit onderzoek zal hier verandering in brengen door juist beide concepten te gaan onderzoeken. Het onderzoek is hiermee niet alleen een toevoeging aan de literatuur over lokalisme, maar ook aan die van populisme. Zo wordt de literatuur rondom populisme als discours verder uitgediept en gekoppeld aan lokalisme. Tot slot is het raamwerk van Chou et al. (2022) met dit onderzoek empirisch getoetst en theoretisch uitgebreid. Zo zal dit onderzoek een theoretische toevoeging zijn op het raamwerk van Chou et al. (2022) doordat agrarisch populisme als vorm van populisme wordt toegevoegd aan het raamwerk. Verder worden er verschillende dimensies van lokalisme geformuleerd. Hierdoor wordt het raamwerk nog uitgebreider en is dit onderzoek dus ook een theoretische toevoeging op dit gebied.

1.6 Leeswijzer

In dit onderzoek zal in het theoretisch kader antwoord worden gegeven op de theoretische deelvragen. De belangrijkste concepten, populisme en lokalisme, en de relatie tussen beide komen hierin aan bod. Verder zal de empirische strategie besproken worden. In het resultatenhoofdstuk zullen de empirische deelvragen beantwoord worden. Dit onderzoek sluit af met een conclusie en discussie.

2. Theoretische kader

In dit hoofdstuk worden de verschillende theoretische deelvragen beantwoord. Allereerst wordt er ingegaan op het concept populisme. Vervolgens zal de term lokalisme uitgelegd worden, waarbij onderscheid wordt gemaakt in dimensies van lokalisme. Ten slotte zal de relatie tussen populisme en lokalisme aan bod komen. Hier worden ook de theoretische verschillen tussen links, rechts en agrarisch populisme ten opzichte van lokalisme toegelicht. Het hoofdstuk sluit af met theoretische verwachtingen op basis van de theorie.

2.1 Populisme

In deze sectie van het theoretisch kader komen meerdere benaderingen van populisme aan bod. Vervolgens zullen de verschillende typen van populisme beschreven worden. Voor dit onderzoek zijn er een aantal typen relevant, namelijk: links, rechts en agrarisch populisme.

2.1.1 Populisme als ideologie

Populisme wordt zowel in de samenleving als in de literatuur vaak als ideologie beschreven. Een belangrijke definitie die in de literatuur lange tijd leidend was, is die van Mudde (2004).

De definitie van Mudde (2004, p. 543) luidt als volgt: *“An ideology that considers society to be ultimately separated into two homogeneous and antagonistic groups, ‘the pure people’ versus ‘the corrupt elite,’ and which argues that politics should be an expression of the volonté générale (general will) of the people”*

Hierin zitten drie hoofdconcepten van populisme: het pure volk, de corrupte elite en het algemeen belang. Het pure volk wordt vaak gebruikt in drie betekenissen: het volk als soeverein, als gewone mensen en als natie (Mudde & Kaltwasser, 2017). Burgers als soeverein houdt in dat de burgers de politieke macht zouden moeten hebben. Met het volk als gewone mensen wordt vaak gekeken naar sociaaleconomische status en culturele tradities. Zo zouden groepen met een bepaalde sociaaleconomische status en/of culturele traditie niet juist vertegenwoordigd worden door de elite. Ten slotte gaat het bij het volk als natie meestal om etnische kenmerken van inwoners die samen een natie vormen (Mudde & Kaltwasser, 2017). Er kan overlap tussen deze verschillende betekenissen van het pure volk bestaan. Zo kunnen culturele tradities ook de etnische kenmerken vormen.

Het tweede concept over de corrupte elite wordt vaak getypeerd door de moraliteit van de elite. De elite zou corrupt zijn en het volk zou juist moreel puur zijn (Mudde & Kaltwasser, 2017, p. 11-12). De elite gaat niet altijd over de politieke elite maar ook over bijvoorbeeld de economische elite of media elite. Deze homogene groep zou tegen het algemene belang handelen en zou soms ook tegen het belang van het land werken. De elite wordt daarnaast vaak getypeerd door de macht die zij hebben (Mudde & Kaltwasser, 2017).

Het laatste concept gaat over het algemene belang. Politici zouden moeten weten wat de algemene wens en het belang is van het volk en zouden hier ook naar moeten handelen (Mudde & Kaltwasser, 2017). Populistische politici geven daarentegen aan dat politici van gevestigde partijen dit nu niet doen en ook niet handelen in het algemene belang van het volk (Otjes & Louwerse, 2015).

Deze visie van populisme met de drie hoofdconcepten wordt als ideologie gezien, maar wel als een dunne ideologie (Stanley, 2008). Hiermee wordt bedoeld dat populisme niet als een volledige ideologie gezien kan worden zoals liberalisme of socialisme. Een reden hiervoor is dat ‘het volk’ een vage term is die elke individuele populist kan toepassen op zijn of haar zienswijze (Stanley, 2008). Populisme wordt meer gezien als een complementaire ideologie aan een ‘dikke’ ideologie, zoals het socialisme of nationalisme.

2.1.2 Populisme in andere vormen

Wanneer er wordt gesproken over een dunne ideologie, dan kunnen er vraagtekens gesteld worden of populisme überhaupt als een ideologie gezien kan worden. Voor lange tijd is de definitie van Mudde (2004) leidend geweest in de literatuur over populisme, waar werd benoemd dat populisme een ideologie is. Hier is echter een tegengeluid op gekomen. Zo ziet Aslanidis (2016) populisme eerder als een discours dan een ideologie. Populisme is een anti-elite discours uit naam van het soevereine volk (Aslanidis, 2016, p. 98). Discours gaat hier om alle geschreven en gesproken taal. Om populisme te meten zou het discours van politieke actoren geanalyseerd moeten worden op de discursieve elementen van het pure volk en de corrupte elite. Dit idee is gebaseerd op de het werk van Laclau (2005) die aangeeft dat populisme een moeilijk definieerbaar begrip is en dat populisme eigenlijk meer over retoriek gaat.

Een ander tegengeluid op de definitie van Mudde kwam van Brubaker (2017) die populisme ziet als discursieve stijl. Zo wordt de definitie van Mudde volgens Brubaker (2017) als niet minimaal genoeg én tegelijk te minimaal gezien. Niet minimaal genoeg in de zin dat het volk niet altijd als puur wordt beschreven. Bovendien wordt in de definitie van Mudde (2004) de elite alleen gekenmerkt door corruptie terwijl er nog meer kritieken zijn op deze groep. Verder wordt gepleit dat de definitie te minimaal is, omdat er alleen wordt gekeken naar de verticale scheiding tussen het volk en de elite en er geen oog is voor de horizontale oppositie tussen het volk en groepen die hierbuiten vallen. Deze groepen behoren niet tot ‘het volk’. Daarom ziet Brubaker (2017) populisme niet zoals de definitie van Mudde als ideologie, maar eerder als een specifiek discursief en stijlgericht repertoire.

Populisme wordt naast een retoriek en repertoire ook als een tactiek gezien waarbij een ‘catch-all’ politiek wordt toegepast (Canovan, 2004). Hierbij wordt er beroep gedaan op het volk als geheel. Canovan (2004) geeft aan dat populisme niet zoals liberalisme of socialisme een gezamenlijke geschiedenis, ideologie, programma of sociale basis heeft. Daarom is populisme niet als ideologie te omschrijven, maar juist als een bepaalde tactiek.

Tot slot zien Jagers en Walgrave (2007, p. 322) populisme als een politieke communicatie stijl met een communicatief masterframe. Hierbij maken zij onderscheid tussen een dun en dik concept van populisme. Bij de dunne definitie verwijzen populistten alleen naar het volk. Bij de dikke definitie van populisme komt ook een anti-establishment en exclusie van een bepaalde bevolkingsgroep terug, wanneer politieke actoren praten over het volk (Jagers & Walgrave, 2007, p. 323).

Opvallend is dat de elementen van het volk en de elite in alle verschillende opvattingen over populisme terugkomen. Bovendien wordt aangegeven dat het volk vaak als puur wordt gezien en de elite als corrupt. Er zijn echter veel kritieken op de mate waarin populisme ook een (dunne) ideologie is. Daarom zal in dit onderzoek populisme niet worden gezien als ideologie. Populisme wordt in dit onderzoek gezien als een bepaald discours zoals Aslanidis (2016) ook stelt. Het verschil met populisme als een stijl (Brubacker, 2017; Jagers & Walgrave, 2007), is dat bij retoriek en discours de focus ligt op hoe iets gezegd wordt en met welke bewoording. Dit is meer passend voor dit onderzoek, omdat articulatie centraal staat in plaats van de manier waarop een boodschap wordt overgebracht. Deze keuze zorgt ervoor dat andere methoden toegepast moeten worden om populisme te onderzoeken. Zo moet er meer worden gekeken naar het discours van politici en naar de gesproken en geschreven taal van een partij om de mate van populisme te kunnen onderzoeken (Hawkins, 2009).

2.1.3 Typen populisme

Het discours van populisme kan in verschillende vormen komen. Een relevant onderscheid voor dit onderzoek dat wordt gemaakt is tussen politiek populisme en agrarisch populisme (De Lange & Rooduijn, 2015). In beide populistische discoursen komen de kenmerken van het goede volk en de corrupte elite terug. Alleen de invulling van deze twee groepen verschilt tussen politiek en agrarisch populisme. Politiek populisme kan vervolgens weer onderverdeeld worden in (1) nationaal populisme, (2) conservatief of neo-liberaal populisme en (3) sociaal populisme (De Lange & Rooduijn, 2015, p. 167). Vaak worden nationaal populisme en conservatief of neo-liberaal populisme samengenomen tot rechts populisme (Chou et al., 2022) en sociaal populisme wordt omschreven als links populisme (De Lange & Rooduijn, 2015, p. 167). Hieronder worden de drie vormen van populisme, links, rechts en agrarisch, kort toegelicht.

Links populisme

Er zijn in verhouding veel minder links populistische partijen in Europese landen dan rechts populistische partijen, maar hierom inhoudelijk niet minder relevant (Otjes & Louwerse, 2015). Zo zijn er verschillen tussen rechts en links populistische partijen in de standpunten en populistisch discours. Links populisme wordt gekenmerkt door haar focus op sociaaleconomische verschillen (Otjes & Louwerse, 2015) en het promoten van sociale gerechtigheid (Agustín, 2020). Links populistische partijen zijn namelijk vaak verbonden met een ideologie zoals communisme of socialisme (De Lange & Rooduijn, 2015). De retoriek die bij links populisme hoort is dat de politieke elite alleen oog heeft voor

de rijke burgers en te weinig voor de gewoon werkende man. De elites zijn in dit geval zowel de politieke als economische elite, zoals de rijkste klasse, de grote en machtige internationale bedrijven (Chou et al., 2022) en bankiers (De Lange & Rooduijn, 2015). Het volk gaat juist over de werkende man of vrouw en deze groep zou beter beschermd moeten worden door financiële en sociale rechten (De Lange & Rooduijn, 2015).

Rechts populisme

Rechts populisme wordt gekoppeld aan verschillende ideologieën zoals nationalisme of neoliberalisme. De nationalistische partijen neigen naar nativisme. In deze retoriek ligt sterk de nadruk op buitenstaanders en migranten. Zij zouden niet behoren tot het homogene volk (March, 2017). Het benoemen van een ‘andere’ groep gaat vaak gepaard met deze groep benoemen als immoreel (Van Raalte, Maesele & Phelan, 2021). Vanaf de jaren '90 worden moslims vaak gezien als deze andere groep. De islam zou volgens deze rechts populistische retoriek een gevaar zijn voor de individuele vrijheid en de liberale democratie in Westerse landen (De Lange & Rooduijn, 2015). Bij de conservatieve of neoliberale vorm van populisme ligt de nadruk niet op nativisme, maar deze partijen kunnen soms kenmerken hiervan uiten, maar deze zijn minder radicaal (De Lange & Rooduijn, 2015). De nadruk ligt bij deze vorm van rechts populisme juist meer op economisch liberalisme. Zo zetten zij zich af tegen egalitaire maatregelen en willen zij zo min mogelijk overheidsinterventies. Hierbij zit nog steeds een sterk discours van het volk en de corrupte elite (De Lange & Rooduijn, 2015). Kortom, in het rechts populisme ligt de nadruk op het volk in algemene zin en voornamelijk de politieke vorm van elite. Daarnaast is er een nativistische component waarbij het volk als homogeen beschreven wordt en het soms over het ‘oorspronkelijke volk’ gaat. Naast specifieke andere groepen zoals moslims, wordt de politieke gevestigde orde ook als vijand gezien (De Lange & Rooduijn, 2015).

Agrarisch populisme

Agrarisch populisme wordt getypeerd door de focus op boeren en het agrarisch bestaan. Boeren zouden voor een groot deel de grondslag van de samenleving zijn en ook de bron van moraliteit (Kaltwasser & Mudde, 2017, p. 49). Binnen deze vorm van populisme komt de elite uit de steden, die geen rekening houdt met het volk op het platteland. Deze vorm van populisme heeft een lange geschiedenis. Zo waren er verschillende populistische bewegingen in de 19^e eeuw die zich onder andere op de belangen van boeren en het voortbestaan van het boerenleven focusten. Zo was er in Amerika de People's Party en in Rusland onder leiding van Narodniki een agrarische beweging (Jagers & Walgrave, 2007; Lucardie & Voerman, 2012; De Lange & Rooduijn, 2015). In Nederland is later ook een agrarisch populistisch partij ontstaan, de Boerenpartij onder leiding van meneer Koekoek. Deze partij nam het voornamelijk op voor de belangen van boeren in Nederland (Vossen, 2012). In de periode hierna was er zowel in Nederland als in andere Europese landen geen agrarisch populisme aanwezig, totdat de BoerBurgerBeweging in Nederland opkwam en groot electoraal succes heeft behaald in 2023 (Valk, 2023; Voerman & De Lange, 2023). Agrarisch populisme maakt net zoals links en rechts populistische partijen onderscheid tussen

het 'pure' volk en de 'corrupte' elite. Daarentegen is agrarisch populisme progressiever en meer antikapitalistisch dan rechts populisme (Mamonova & Franquesa, 2020).

In de literatuur is er overeenstemming dat de elementen van het pure volk en de corrupte elite kenmerken zijn van populisme. Daarentegen is er discussie of populisme eerder een dunne ideologie is of toch vooral een discours. In dit onderzoek wordt populisme als discours gezien, omdat er onderzoek wordt gedaan naar de articulatie van lokalisme met populistische uitingen. Populisme wordt gezien als een discours waar retoriek en taal centraal staan. De belangrijkste elementen in dit discours zijn 'het volk' en 'de elite'. De invulling hiervan kan verschillen tussen verschillende typen populisme. Bij links populisme ligt de focus op de werkende man en de economische en politieke elite. Bij rechts populisme is het volk homogeen en zijn de politieke elite corrupt. Bij agrarisch populisme wordt er opgekomen voor de belangen van de boeren en de politieke elite uit de steden zouden hier geen oog voor hebben.

2.2 Lokalisme

Lokalisme is een breed begrip dat op verschillende gebieden wordt toegepast (Cochrane, 2016). Onder andere op het gebied van bezuinigingen (Featherstone et al., 2012), het recht (Briffault, 1990), duurzaamheidsvraagstukken (Curtis, 2003) en in de bestuurskunde en politicologie (Evans, Marsh & Stoker, 2013; Cochrane, 2016; Chou et al., 2022). Bovendien bestaat de term lokalisme al langere tijd. Zo zijn er altijd politieke instituties geweest op lokaal niveau (Evans, Marsh & Stoker, 2013). Ondanks dat het begrip lokalisme al langere tijd wordt toegepast, is er geen eenduidige definitie van lokalisme.

Chou et al. (2022) houden de definitie van lokalisme erg breed, vanwege dit gebrek aan eenduidigheid. Lokalisme zou gaan over alle praktijken, claims en discoursen die 'het lokale' politiek relevant maken (p. 131). Deze definitie is gekoppeld aan een onderzoek naar populisme en daarom relevant om verder mee te nemen in dit onderzoek. Op basis van bestaande literatuur worden er drie dimensies onderscheiden: politieke-bestuurlijk (Featherstone et al., 2012; Evans, Marsh & Stoker, 2013; Cochrane, 2016), sociaal-cultureel (Cochrane, 2016; Fitzgerald, 2018) en sociaaleconomisch (Cochrane, 2016; Hogan et al., 2012; Hogan & Lockie, 2013). Deze dimensies zijn een theoretische aanvulling op het raamwerk van Chou et al., (2022). Hieronder zullen deze dimensies verder worden toegelicht.

2.2.1 Politiek-bestuurlijk

Lokalisme wordt vaak toegepast om niveaus in het politieke systeem te benoemen. Lokalisme gaat politiek gezien over het decentraliseren van taken naar een lager of een meer lokaal niveau (Featherstone et al., 2012). Zo kunnen bepaalde verantwoordelijkheden of macht gedelegeerd worden naar gekozen lokale overheden (Evans, Marsh & Stoker, 2013; Cochrane, 2016). Deze decentralisatie van macht en taken naar lokale overheden wordt ook in het kader van multi-level governance besproken (Harmes, 2020). Multi-level governance gaat over het besturen van het land door middel van verschillende bestuurslagen. Verder kan politiek-bestuurlijk lokalisme ook inhouden dat er meer taken worden gegeven aan lokale gemeenschappen (Evans, Marsh & Stoker, 2013). Het idee hierachter is dat het onder

andere democratischer zou zijn (Bradley, 2014). Deze democratische meerwaarde wordt in de literatuur daarentegen in twijfel getrokken (Lane & Corbett, 2005). Zo zou het leiden tot meer homogeniteit en uitsluiting van bepaalde groepen, omdat bij groepsvorming altijd een ‘wij’ en ‘zij’ aangewezen wordt (Lane & Corbett, 2005). Bovendien kunnen minderheidsgroepen minder gehoord worden en zijn de verantwoordingsprocessen ook zwak (Evans, Marsh & Stoker, 2013). Kortom, de politieke bestuurlijke betekenis van lokalisme gaat over het verplaatsen van zeggenschap en verantwoordelijkheden naar lagere bestuursniveau en lokale gemeenschappen¹.

2.2.2 Sociaal-cultureel

Een andere betekenis die lokalisme heeft, gaat over het gevoel van betrokkenheid dat iemand heeft bij de lokale gemeenschap (Fitzgerald, 2018). Deze ervaren betrokkenheid kan zorgen voor een gevoel van trots en vorming van identiteit. Bovendien zouden mensen zich sterk identificeren met hun lokale plaatsen en is het lokale niveau de plek waar burgers elkaar leren kennen (Cochrane, 2016). Proshansky (1978) stelt dat plaatsgebonden identificatie door de tijd heen kan wijzigen. Daarentegen blijkt dat iemand die vroeger bijvoorbeeld in een stedelijk gebied is opgegroeid, later in zijn of haar leven ook in steden blijft wonen (Proshansky (1978). Lewicka (2008) erkent dat plaatsgebonden identiteit kan verschillen per niveau. Zo kan de een zich identificeren met een bepaalde wijk en de ander identificeert zich juist met een continent. Het gaat bij plaats identificatie namelijk om zelfcategorisering. Het blijkt dat lokale identificatie erg sterk is en dat bijvoorbeeld Europese identificatie zeer laag is (Lewicka, 2008). Deze identificatie heeft daarnaast ook sterk te maken met de mate van verbondenheid die iemand heeft met een plaats. Het SCP (Vermeij & Schyns, 2019) heeft in Nederland onderzoek gedaan naar de verbondenheid met de regio en hieruit bleek dat Nederlanders zich sterk met de regio verbonden voelen. Vooral in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. De term regio was in dit SCP-onderzoek bewust niet gedefinieerd, omdat iedereen andere associaties heeft bij de regio waar iemand woont. Lokalisme in de sociaal-culturele betekenis wordt versterkt als iemand langer op één plek woont, hechte banden met de buurt heeft en mensen uit de omgeving vertrouwt (Lewicka, 2013). Dit vertaalt zich niet altijd in activiteit op lokaal niveau. Kortom, de sociaal-culturele betekenis van lokalisme focust zich op plaatsgebonden identiteit en betrokkenheid bij de lokale gemeenschap. De mate hiervan kan sterk verschillen tussen mensen onderling, maar het blijkt dat burgers zich wel sterk verbonden voelen met de regio.

---

¹ Enkelen (Coaffee & Headlam, 2008; Evans, Marsh & Stoker, 2013) zien het verplaatsen van zeggenschap en verantwoordelijkheden naar frontlinie managers ook als een vorm van lokalisme. Dit kunnen onder ander frontlinie bureaucraten zijn van lokale instituten (Coaffee & Headlam, 2008), maar dit kan ook breder gezien worden en doorgetrokken worden naar andere beroepsgroepen zoals zorgverleners (Evans, Marsh & Stoker, 2013). Daarentegen wordt dit onderdeel niet meegenomen in dit onderzoek, omdat het te veel afstand staat van de definitie van Chou et al., (2022).

2.2.3 Sociaaleconomisch

Lokalisme heeft tot slot ook een sociaaleconomische betekenis. Allereerst is er specifiek economisch beleid voor regio's (Hogan et al., 2012). Hierbij wordt er onderscheid gemaakt tussen regio's binnen een land en wordt er ook verschillend economisch beleid toegepast per regio (Hogan et al., 2012). Het lokale niveau kan namelijk een specifiek focusgebied van beleid zijn (Cochrane, 2016). Hiermee wordt bedoeld dat beleid zich specifiek richt op het lokale niveau of een specifieke plek in het land. Deze vorm van besluitvorming is sterk top-down, waar de nationale politiek economisch beleid opzet per regio. Verder kan dit beleid als doel hebben om de sociaaleconomische verschillen gelijk te trekken tussen regio's. Dit geldt onder andere voor agrarische gemeenschappen binnen een land (Hogan & Lockie, 2013). Deze verschillen in toebedelen van bronnen aan verschillende regio's kan soms tot het gevoel van regionale wrok leiden (Huijsmans, 2023). Zo kunnen burgers uit een specifiek gebied het gevoel hebben niet een gelijk deel van de bronnen te krijgen. Dit is één van de drie elementen die kunnen leiden tot gevoelens van regionale wrok (Huijsmans, 2023).

Al met al zijn er veel verschillende interpretaties van lokalisme. De definitie van Chou et al. (2022) van lokalisme wordt in dit onderzoek overgenomen. Deze definitie komt namelijk uit een recent onderzoek en dekt alle bovenstaande interpretaties. Verder zullen de verschillende dimensies van lokalisme, politiek-bestuurlijk, sociaal-cultureel en sociaaleconomisch, centraal staan. Hierdoor blijven alle verschillende definities van lokalisme behouden in dit onderzoek.

2.3 Relatie populistische partijen en lokalisme

Zoals eerder benoemd, wordt populisme als een discours gezien waarbij de retoriek centraal staat. Deze retoriek van populistische partijen kan invloed hebben op de politieke opinie en vooral op het cynisme van burgers (Rooduijn et al., 2017). Waar er in de literatuur over populisme vaak wordt gekeken naar de retoriek die zich op nationaal niveau richt, gebeurt er ook veel op lagere bestuursniveaus (Chou et al., 2022). Zo blijkt er een tweerichtingsrelatie te zijn op het lokale niveau. Aan de ene kant vormt de mate waarin een burger zich betrokken voelt met de lokale gemeenschap de mate van steun voor populistische partijen (bottom-up). Aan de andere kant conceptualiseren en omschrijven populistische partijen de term lokaal ieder op een eigen manier (top-down) (Chou et al., 2022). Voor dit onderzoek is dit laatste aspect relevant, omdat in dit onderzoek de articulatie van lokalisme onderzocht wordt. Populistisch lokalisme kan als kritiek worden gezien op kapitalistische industrialisatie, liberalisering en globalisering (Hewison, 2000, p. 291). Daarentegen passen niet alle populistische partijen dezelfde retoriek toe. Hieronder zal daarom onderscheid worden gemaakt tussen de retoriek van links, rechts en agrarisch populisme. Waar in het artikel van Chou et al. (2022) al theoretische verbanden worden gelegd tussen links en rechts populisme en lokalisme, is dit niet het geval voor agrarisch populisme. Het theoretisch verband tussen lokalisme en agrarisch populisme zal daarom meer verkennend zijn.

Onderstaande tabel 2.1 zal in dit laatste onderdeel van het theoretische kader centraal staan. Aan de linkerkant zijn er twee onderdelen. Het eerste onderdeel is de populistische retoriek. Hieronder vallen de twee elementen over het beeld van het volk en de elite. Het tweede onderdeel is lokalisme. Dit is gebaseerd op de verschillende dimensies die in het vorige onderdeel van het theoretische kader zijn opgesteld: politiek-bestuurlijk, sociaal-cultureel en sociaaleconomisch. Dit betekent bijvoorbeeld dat links populisme het volk articuleert als de gewoon werkende man en de politiek-bestuurlijke dimensie verwoorden als bottom-up participatie van lokale gemeenschappen. De articulatie van populisme en de dimensies van lokalisme worden per vorm van populisme hieronder verder toegelicht.

		<i>Links populisme</i>	<i>Rechts populisme</i>	<i>Agrarisch populisme</i>
<i>Populisme</i>	Beeld volk	De gewoon werkende man	Het ‘oorspronkelijke’ volk	Boeren en plattelandsbewoners
	Beeld elite	Politieke en economische elite	Politieke elite	Stedelijke elite
<i>Lokalisme</i>	Politiek-bestuurlijk	Bottom-up participatie lokale gemeenschappen	Meer macht naar lokale gemeenschappen	Meer macht naar boeren en lokale gemeenschappen
	Sociaal-cultureel	Niet van toepassing	Behoud van lokale cultuur	Behoud van agrarische tradities en identiteit
	Sociaal-economisch	Sociaal-economische verschillen gelijk trekken	Beschermen lokale economieën voor globalisering	Stimuleren agrarische sector

Tabel 2.1: lokalisme in de retoriek van links, rechts en agrarisch populisme

2.3.1 Links populisme

Bij links populistische partijen is de lokale visie sterk gericht op steden (Chou et al., 2022). Zo zijn de arbeiders uit de steden het volk waar voor opgekomen wordt. Bovendien zijn de elite de machtige internationale bedrijven en de rijke hoogste klasse die gevestigd zijn in de steden (Chou et al., 2022, p. 134). Politiek-bestuurlijk gezien willen links populistische partijen participatie bevorderen door middel van lokale gemeenschappen, netwerken en verenigingen. In de retoriek van links populisme zit een sterke drang om burgers te mobiliseren en een oproep om de gemeenschap weer naar zichzelf toe te trekken (Chou et al., 2022). Er is hierbij sprake van een bottom-up benadering op het gebied van politieke mobilisatie. Bovendien zijn linkse populistten van mening dat lokale problemen vaak ook nationale en wereldwijde dimensies hebben, maar ze focussen zich wel op de lokale participatie om de problemen aan te pakken. Vanuit dit niveau kunnen vervolgens grotere problemen opgepakt worden

(Chou et al., 2022). In de retoriek is er geen nadruk op sociaal-culturele thema's, maar sociaaleconomisch standpunten komen wel sterk terug. Zo staat het verminderen van sociaaleconomische verschillen centraal in de retoriek van links populistische partijen (Otjes & Louwse, 2015). Verder wordt het onderscheid tussen het volk en de elite gebaseerd op sociaaleconomische verschillen, waarbij de arbeiders een lagere sociaaleconomische status hebben ten opzichte van de rijkere klasse.

2.3.2 Rechts populisme

Als er wordt gekeken naar de retoriek van rechts populistische partijen over lokale thema's dan wordt er vooral ingegaan op de culturele aspecten van het lokale niveau en de lokale gemeenschap. Hier ligt dan ook de focus op het 'oorspronkelijke' volk van een specifieke plaats. Er zit hier een sterk component van nativisme bij. De elite is in deze retoriek de politieke elite die op afstand van deze gemeenschappen staat en niet in het belang van dit 'oorspronkelijke' volk handelt (Chou et al., 2022). Op politiek-bestuurlijk gebied pleiten rechts populistische partijen voor een verplaatsing van de centrale macht van de elite naar de lokale mensen en gemeenschappen (Chou et al., 2022, p. 133). De politieke elite staan namelijk te veel op afstand en handelen niet in het belang van de lokale gemeenschappen. In de retoriek is daarentegen het sociaal-culturele element het meest dominant. Zo is de traditionele versie van de gemeenschap in gevaar door supranationale organisaties, toenemende etnische diversiteit en een gebrek aan economische beschermingen (Fitzgerald, 2018, p. 11). De cultuur in de regio's en op lokaal niveau zou meer gewaardeerd moeten worden. In de retoriek van lokalisme van radicale rechts populistische partijen zit ook een nativistische component (Chou et al., 2022). Hiermee wordt bedoeld dat radicaal rechtse partijen van mening zijn dat in het land alleen autochtone burgers zouden moeten wonen en dat er geen ruimte is voor allochtone burgers of elementen (Mudde, 2010). Deze visie kan ook toegepast worden op het lokale niveau en lokale gemeenschappen. Ten slotte, sociaaleconomisch gezien past rechts populisme niet duidelijk in het klassieke economische links-rechts onderscheid (Derks, 2006). Zo hebben rechts populistische partijen kritiek op de verzorgingsstaat en zijn tegelijkertijd voorstander van pogingen voor meer gelijkheid en eerlijke herverdeling. Rechts populistische partijen hebben wel duidelijk kritiek op de globalisering en zien hier vooral nadelen in (Derks, 2006). Dit vertalen naar lokalisme, kan betekenen dat rechts populistische partijen de lokale economie willen beschermen tegen de gevolgen van globalisering en internationalisering (Chou et al., 2022).

2.3.3 Agrarisch populisme

In de retoriek van agrarisch populistische partijen ligt de focus op het platteland tegenover stedelijke gebieden (De Lange & Rooduijn, 2015). Deze groep van het platteland is groter dan alleen boeren. Het is namelijk gericht op alle burgers van het platteland en soms wordt het zelfs doorgetrokken naar alle burgers die zich niet vertegenwoordigd voelen door de overheid (Valk, 2023). Binnen deze groepen zit een sterke geografische component. Aan de ene kant namelijk het platteland en aan de andere kant de elite die uit de steden komt. Dit kan ook gekoppeld worden aan de theorie van verschillende *cleavages*

(Bickerton & Ganon, 2017, p. 262). Zo is hier sprake van een plaatsgebonden kloof tussen twee regio's, aan de ene kant de randstad en aan de andere kant het platteland. Dit wordt ook wel de territoriale *cleavage* genoemd (Lipset & Rokkan, 1967). Ford en Jennings (2020) zien in de huidige samenleving een ontwikkeling waarbij plaats een scheidslijn aan het worden is. Agrarische partijen spelen in op deze toenemende centrum-periferie kloof door de verschillen tussen beide te benadrukken (Ford & Jennings, 2020). Politiek-bestuurlijk zou verwacht worden dat agrarische populistten pleiten voor meer zelfbestuur en zeggenschap voor boeren en lokale gemeenschappen. Hier is echter weinig over geschreven in de literatuur. Op sociaal-cultureel gebied is er aandacht voor de levensstijl van boeren waarin de agriculturele levensvisie centraal staat. De tradities en gewoonten die zich op het platteland afspelen worden verheerlijkt en moeten beschermd worden (Valk, 2023). Zo geven agrarisch populistten aan dat er op het platteland nog noaberschap is. Men kijkt naar elkaar om en er is een sterke gemeenschap (Valk, 2023). Bovendien is er vaak sprake van een gedeelde agrarische identiteit (Momonova & Franquesa, 2020). Ten slotte is het voor agrarische populistten belangrijk op de agrarische sector te bevorderen. Deze agrarische populistische bewegingen gaan vaak tegen de ideeën van neoliberal kapitalisme in (Momonova & Franquesa, 2020) en strijden voor sociaaleconomische gerechtigheid van de agrarische sector.

2.4 Verwachtingen

In tabel 2.1 is nogmaals het overzicht van de grootste verschillen tussen de retoriek van links, rechts en agrarisch populisme over lokalisme te zien. Deze gegevens vormen de verwachtingen voor de retoriek van links, rechts en agrarisch populisme over lokalisme. Bovendien zal deze tabel de basis zijn voor de operationalisatie, die aan bod komt in hoofdstuk 3.

		<i>Links populisme</i>	<i>Rechts populisme</i>	<i>Agrarisch populisme</i>
<i>Populisme</i>	Beeld volk	De gewoon werkende man	Het ‘oorspronkelijke’ volk	Boeren en plattelandsbewoners
	Beeld elite	Politieke en economische elite	Politieke elite	Stedelijke elite
<i>Lokalisme</i>	Politiek-bestuurlijk	Bottom-up participatie lokale gemeenschappen	Meer macht naar lokale gemeenschappen	Meer macht naar boeren en lokale gemeenschappen
	Sociaal-cultureel	Niet van toepassing	Behoud van lokale cultuur	Behoud van agrarische tradities en identiteit
	Sociaal-economisch	Sociaal-economische verschillen gelijk trekken	Beschermen lokale economieën voor globalisering	Stimuleren agrarische sector

Tabel 2.1: lokalisme in de retoriek van links, rechts en agrarisch populisme

3. Empirische strategie

In dit hoofdstuk wordt aangegeven op welke manier de hoofdvraag en de empirische deelvragen beantwoord worden. Als eerste komt de casusselectie aan bod. Vervolgens zullen de datacollectie en de data-analyse besproken worden. Hierbij is aandacht voor de operationalisatie van lokalisme en populisme. Het hoofdstuk eindigt met een reflectie op de betrouwbaarheid en validiteit.

3.1 Casusselectie

In dit onderzoek staat de Nederlandse context centraal. Naast praktische overwegingen is de Nederlandse context voor dit onderzoek ook zeer relevant (zie box 3.1 voor meer informatie over de Nederlandse context). Het is namelijk uniek dat er zoveel verschillende populistische partijen in Nederland in de Tweede en Eerste kamer vertegenwoordigd zijn. Zo zijn er zowel links als rechts populistische partijen die al langdurig in het parlement zitten (Akkerman, Zaslove & Spruyt, 2017). In veel landen zijn er geen links populistische partijen in het parlement aanwezig (Otjes & Louwerse, 2015). Daarnaast is ook nog de BBB als agrarisch populistische partij in de Tweede Kamer gevestigd. Dit is vooral in Europa bijzonder, omdat agrarisch populistische bewegingen zich vaak niet vestigen in het politieke systeem (Momonova & Franquesa, 2020). De aanwezigheid van deze drie verschillende populistische stromingen kan als uniek worden gezien, omdat in andere landen dit niet het geval is. Dit maakt de Nederlandse casus daarom ook een *unique case* (Bryman, 2016, p. 62). Deze uniekheid heeft wel gevolgen voor de generaliseerbaarheid van de bevindingen. In sectie 3.4 wordt dit verder toegelicht.

In dit onderzoek zullen er vijf politieke partijen worden meegenomen in de analyse. Eén hiervan is een links populistische partij, drie partijen zijn rechts populistisch en één partij is agrarisch populistisch. Er is gekozen om alle drie de rechtse partijen mee te nemen, omdat er door de tijd heen grote schommelingen hebben plaatsgevonden (Otjes & Louwerse, 2015). De PVV is vanaf 2006 relatief stabiel gebleven met momenteel 17 zetels in de Tweede Kamer. De andere twee partijen bestaan allebei korter. Forum voor Democratie heeft in 2019 veel stemmen gekregen tijdens de Provinciale Staten verkiezingen. JA21 is met drie zetels in de Tweede Kamer relatief kleiner, maar is ook pas in 2020 opgericht. Doordat deze partijen van elkaar verschillen, maar wel allemaal in de Tweede Kamer zitten, is ervoor gekozen om alle partijen mee te nemen in de analyse. Hierdoor kunnen eventuele nuances tussen rechts populistische partijen nog geanalyseerd worden. Hieronder zijn de partijen die meegenomen worden in dit onderzoek op een rij gezet.

Links populistische partij	Rechts populistische partijen	Agrarisch populistische partij
SP	PVV	BBB
	Forum voor Democratie	
	JA21	

Tabel 3.1: overzicht politieke partijen die meegenomen worden in het onderzoek

Box 3.1 Populisme in de Nederlandse context

In Nederland zijn er grofweg drie periodes te onderscheiden waarin populistische bewegingen herkend kunnen worden (Vossen, 2012). De eerste periode is in 1917/1918 waar er meerdere populistische bewegingen waren die het opnamen voor de stem van het volk. De tweede periode was tussen 1963 en 1966 waar de Boerenpartij opkwam. De Boerenpartij verzette zich tegen de bemoeienis van de overheid en de zuilen met de economie en de media. In beide periodes waren de electorale successen voor de populistische bewegingen niet erg groot. Tot de komst van Pim Fortuyn in 2002, sindsdien is de aanhang voor populistische partijen sterk toegenomen (Vossen, 2012). Er wordt gesteld dat de komst van Fortuyn heeft gezorgd voor een nieuwe conflictlijn in het politieke veld, namelijk die tussen de monoculturele en multiculturele samenleving (Pellikaan, de Lange & van der Meer, 2007, p. 294-295). Hierna zijn er meerdere rechts populistische partijen ontstaan die de ideeën van een meer homogene samenleving nastreven.

Momenteel is de Socialistische Partij (SP) de enige links populistische partij in Nederland sinds ongeveer 1994 toen zij de leus gebruikte: Stem tegen, stem SP (Akkerman, Mudde & Zaslove, 2014; Lucardie & Voerman, 2012). Het benoemen van de SP als populistisch bracht in de jaren 80 nog wel vragen op. Daarentegen kan de retoriek van de SP gezien worden als populistisch volgens de definitie van dit onderzoek. Zo is het uitgangspunt van de SP om de 'gewone man' te vertegenwoordigen (Lucardie & Voerman, 2012). Hierin komt het standpunt van het vertegenwoordigen van 'het volk' duidelijk naar voren. Daarentegen is populisme niet een van de hoofdkenmerken van de SP, maar de populistische retoriek wordt soms toegepast (Akkerman, Zaslove & Spruyt, 2017).

Op rechts is er sinds 2002 veel veranderd op het gebied van rechts populistische partijen. Zo zijn er meerdere kleinere partijen opgekomen die er een rechts populistische retoriek op na houden. De komst van de PVV was de grootste verandering in de verhoudingen tussen politieke partijen. De PVV is namelijk sindsdien de grootste rechts populistische partij met een sterke anti-immigrant en anti-islam retoriek (Akkerman, Mudde & Zaslove, 2014). De PVV is momenteel niet de enige rechts populistische partij in de Tweede Kamer. Zo heeft het FvD een grote winst behaald tijdens de verkiezingen van de Provinciale Staten in 2019. Het FvD wordt vaak als extreemrechts gezien, vooral in de uitingen van de politiek leider Baudet (Van Raalte, Maesele & Phelan (2021). Er zijn ook verschillen tussen beide. Zo zijn er verschillende zienswijzen op economische thema's zoals het meer gelijktrekken van inkomens (Otjes, 2021). Bovendien is er ook een verschil in het profiel van de stemmers tussen beide partijen. Zo zijn de stemmers op de PVV vaak laagopgeleid, waar stemmers op het FvD eerder eurosceptisch zijn en iets hoger opgeleid (Otjes, 2021).

In 2020 is de versplintering op radicaal rechts nog meer vergroot. Door afsplitsingen van het FvD is de nieuwe partij JA21 ontstaan. JA21 wordt ook als radicaal rechts gezien en is daarom soms moeilijk te onderscheiden van de al bestaande partijen PVV en FvD. JA21 werd tijdens de coronacrisis als meer gematigd gezien dan FvD (Kessenich & Van der Brug, 2022). Ondanks deze verschillen vormen deze drie partijen momenteel gezamenlijk een radicaal rechts populistisch blok. Kiezers van deze partijen zijn vaak politiek ontevreden, sceptisch over de EU en tegen immigratie (Kessenich & Van der Brug, 2022).

Tot slot, in 2019 is er nog een andere nieuwe politieke partij opgericht: de BoerBurgerBeweging (BBB) met als partijleider Caroline van der Plas. De partij is ontstaan vanuit #BoerBurgerTweet. Dit is een social media platform dat zowel volgers heeft op Facebook als Twitter. Vanuit hier is uiteindelijk de politieke partij BBB ontstaan, die als missie heeft om de belangen van de agrarische sector te behartigen (BoerBurgerBeweging, z.d.). Sommigen geven aan dat de BBB opkomt voor 'de gewone boer' en de stem voor de agrarische sector is (Ornstein, z.d.; NOS, 2021). Bovendien heeft de BBB ook populistische kenmerken in de retoriek en kan ook als agrarisch populistisch worden gezien. Zo wordt 'Den Haag' als symbool voor de gevestigde partijen gezien en die tegenover het platteland en de boeren zouden staan (Voerman & De Jonge, 2023). Daarnaast staat de volkswil ook centraal. Zo moet de stem van de burger en het lokale geluid gehoord worden (Voerman & De Jonge, 2023). De BBB vindt zichzelf niet links of rechts en heeft van beide kanten kenmerken (Louwerse & Otjes, 2023). Op het thema landbouw heeft de BBB een rechtste retoriek terwijl ze op sociaaleconomische thema's eerder met linkse partijen meestemt (Louwerse & Otjes, 2023). Alleen als er naar de stemmingen in de Tweede Kamer wordt gekeken, kan de BBB als centrumrechtse oppositiepartij gezien worden (Louwerse & Otjes, 2023). Ondanks dat de BBB een nieuwe partij is, heeft de partij een grote zege behaald bij de Provinciale Statenverkiezing van 2023 en is hiermee ook een belangrijke speler in het politieke veld geworden.

Kortom, door de jaren heen hebben er veel veranderingen plaatsgevonden in het populistische landschap. Waar er aan de linkerkant met de SP weinig verandering heeft plaatsgevonden, is sinds de Lijst Pim Fortuyn in 2002 het politieke landschap opgeschud. Zo kwamen er steeds meer partijen die een rechts populistisch geluid geven. Momenteel zijn er drie rechts populistische partijen die gezamenlijk 25 zetels hebben in de Tweede Kamer. Samen met de SP en BBB zijn dit 35 zetels in de Tweede Kamer die naar populistische partijen gaan. Het gebeurt niet vaak dat er links, rechts en agrarische populistische partijen in één parlement zitten. Dit maakt de Nederlandse politieke context daarom uniek en zeer interessant.

3.2 Datacollectie

Een dominante manier om het discours van politieke partijen te analyseren is door middel van het analyseren van politieke manifesten zoals partijprogramma's. Hieraan zitten echter een aantal nadelen. Ten eerste, burgers lezen deze programma's bijna niet dus de relevantie van deze partijprogramma's is beperkt. Ten tweede zijn in deze programma's minder directe confrontaties aanwezig, wat kan zorgen voor een vertekende representatie van de standpunten waar de partij voor staat. In de media laten de partijen duidelijk merken wat de standpunten zijn, op een meer confronterende manier (Kriesi et al., 2008). Ten slotte, deze verkiezingsprogramma's gaan over veel verschillende thema's, hierdoor komt beperkt naar voren waarmee de partij zich wil onderscheiden (Damhuis, 2020; Kriesi et al., 2008). Vanwege deze tekortkomingen wordt in dit onderzoek gekeken naar tweets van politici en politieke partijen. Voordelen hiervan zijn dat het over onderwerpen gaat die de politicus of partij belangrijk en relevant vindt. Hierdoor is het een meer accurate representatie van de visies van de partijen (Damhuis, 2020). Bovendien vallen tweets wel in het gebied van confrontatie (Kriesi et al., 2008). Ten slotte wordt twitter veel gebruikt door de politici van de geselecteerde partijen.

Er zal in dit onderzoek worden gekozen voor de tweets van twitteraccounts van zowel de partijleiders als van de politieke partijen. Hierdoor kan er namelijk een zo'n goed mogelijk beeld worden geschetst. Zo zijn bij sommige partijen het account van de partijleider actiever (FvD, PVV en BBB) en bij andere partijen het account van de politieke partij (SP en JA21). Alleen het twitteraccount van de PVV (@pvvpers) zal niet verder in dit onderzoek worden meegenomen, omdat er slechts één tweet in 2021 op dit profiel is geplaatst. Zie hieronder het overzicht welke twitteraccounts in dit onderzoek worden meegenomen.

Politieke partij	Twitteraccount	Partijleider	Twitteraccount
SP	@SPnl	Lilian Marijnissen	@MarijnissenL
PVV		Geert Wilders	@geertwilderspvv
FvD	@fvdemocratie	Thierry Baudet	@thierrybaudet
JA21	@JuisteAntwoord	Joost Eerdmans	@Eerdmans
BBB	@BoerBurgerB	Caroline van der Plas	@lientje1967

Tabel 3.2: overzicht twitteraccounts politieke partij en partijleider

De tweets die geanalyseerd worden zullen uit het jaar 2021 komen (1 januari 2021 tot en met 31 december 2021). Er is gekozen voor deze periode, omdat onder andere de Tweede Kamerverkiezingen plaatsvonden in het voorjaar van 2021. In de periode voor deze verkiezingen profileren politieke partijen zich expliciet op onderwerpen die zij belangrijk achten. Bovendien is het interessant om te onderzoeken of in deze periode lokale onderwerpen aan bod kwamen. De verwachting is dat bij andere verkiezingen zoals voor de Gemeenteraad of de Provinciale Staten meer lokale thema's aan bod komen, omdat het verkiezingen zijn voor lokale bestuursniveaus, dit zou invloed kunnen hebben op het aantal lokalistische

tweets, en dus ook op de resultaten. Om antwoord te geven op de hoofdvraag van dit onderzoek is het daarom juist relevant om naar nationale verkiezingen en nationale partijen te kijken. Er is verder gekozen om de periode na de verkiezingen mee te nemen, omdat op deze manier een groter aantal tweets geanalyseerd kan worden. Hierdoor kan er een beter beeld geschetst worden en vollediger antwoord gegeven worden op de hoofdvraag.

In totaal zijn er 7505 tweets geanalyseerd van de verschillende partijen. Het gaat om posts van de accounts zelf. Reacties of retweets zijn niet meegenomen in het onderzoek, omdat deze tweets inhoudelijk minder relevant zijn en niet direct van de politieke partij of partijleider komen. Er waren grote verschillen tussen de totaal aantallen tweets van de verschillende profielen. Zo heeft het profiel van Thierry Baudet in 2021 in totaal 1723 tweets, terwijl het profiel van Joost Eerdmans slechts 45 tweets had. Zie in tabel 3.3 hieronder de verschillende aantallen per twitteraccount.

Wie	N	Aandeel	
		lokalistisch Ronde 1	lokalistisch ronde 2
@lientje1967	1214	30%	23%
@BoerBurgerB	589	21%	16%
@fvdemocratie	971	21%	5%
@Eerdmans	45	13%	7%
@JuisteAntwoord	618	13%	8%
@MarijnissenL	390	11%	8%
@thierrybaudet	1723	9%	1%
@SPnl	820	9%	7%
@geertwilderspvv	1135	4%	2%
Totaal	7505	15%	8%

Tabel 3.3: totaal aantal tweets per profiel en aandeel lokalistisch

Deze 7505 tweets zijn vervolgens twee keer geanalyseerd op lokalisme. In de eerste ronde werden alle tweets getoetst met een ruime definitie van lokalisme. Hieruit bleken 15% van alle tweets lokalistisch te zijn. In de tweede ronde werd er een engere definitie toegepast. Hieruit bleken nog maar 8% van alle tweets lokalistisch te zijn. In de operationalisatie later in dit hoofdstuk zal nog verder worden ingegaan op de twee definities van lokalisme.

3.3 Data-analyse

Het analyseren van sociale media berichten en dus ook tweets gebeurt steeds vaker, zowel kwalitatief als kwantitatief (Bryman, 2016, p. 558-560). Voor dit onderzoek zal er een kwantitatieve en kwalitatieve analyse plaatsvinden. De nadruk ligt daarentegen op de kwalitatieve analyse, omdat er onderzoek wordt gedaan naar de manier waarop populistische partijen lokalisme articuleren. Het is dus vooral relevant

om een kwalitatief inhoudelijke analyse te doen, omdat hierdoor het discours beter geanalyseerd kan worden (Boeije & Bleijenbergh, 2019). Daarnaast wordt er een korte kwantitatieve analyse gedaan, om een beeld te kunnen schetsen van de aantallen en percentages over bijvoorbeeld lokalisme en de dimensies hiervan.

Voor de kwalitatieve analyse zijn de tweets die als lokalistisch worden beschouwd handmatig gecodeerd in NVivo (zie bijlage A voor de codeboom van het onderzoek). De theoretische verwachtingen uit het theoretisch kader vormen de basis voor het coderen. Dit onderzoek is verkennend van aard en daarom zullen de theoretische verwachtingen niet deductief getoetst worden. Er wordt in dit onderzoek een abductieve benadering toegepast. Dit houdt in dat tijdens het analyseren van data een open houding is waardoor er ruimte is voor andere resultaten dan die verwacht worden vanuit de theorieën (Thornberg, 2012). Hierdoor blijft er in de analyse genoeg ruimte voor eventuele andere uitkomsten. Er zouden namelijk andere resultaten naar voren kunnen komen, omdat er nog weinig bekend is over dit onderwerp. Zeker in het geval van de retoriek van agrarisch populisme over lokalisme kan dit het geval zijn. Er wordt in dit onderzoek daarom eerst open gecodeerd, vervolgens axiaal en tot slot selectief gecodeerd. (Boeije & Bleijenbergh, 2014, p. 112-132).

3.3.1 Operationalisatie

In de operationalisatie zullen allereerst de twee definities van lokalisme aan bod komen. Hierbij wordt ook aangegeven welke tweets wel en niet als lokalistisch worden gezien. Vervolgens zullen de drie dimensies van lokalisme geoperationaliseerd worden. Tot slot zal de operationalisatie van populisme (in combinatie met lokalisme) aan bod komen. Alle onderdelen worden ondersteund met voorbeeldtweets. In deze tweets zijn door mij enkele woorden dikgedrukt gemaakt om te benadrukken welke woorden de tweet lokalistisch maken.

Lokalisme

In dit onderzoek is er in twee rondes geselecteerd op lokalisme. In de eerste ronde is er een brede definitie van lokalisme toegepast. Zo werd de definitie van Chou et al. (2022) van lokalisme toegepast. Lokalisme gaat hier over alle praktijken, claims en discoursen die ‘het lokale’ politiek relevant maken (Chou et al., 2022). Het lokale gaat hier om plaatselijke thema’s, problematiek en oplossingen. In dit onderzoek is dit anders dan nationale belangen en problemen. De focus en articulatie gaat hier over een lager niveau dan het nationale bestuursniveau. Een tweet is dus lokalistisch als er een lokale focus is in plaats van een nationale of internationale focus. Dit kan soms problematiek zijn die zich in specifieke plekken of in specifieke regio’s van Nederland afspeelt. Tweets die een specifieke locatie in Nederland benoemen zonder inhoudelijke standpunten hieraan gekoppeld worden ook meegenomen in de brede definitie. Zo worden tweets die alleen aangeven dat de politicus naar een specifieke plek gaat of op werkbezoek is geweest ook als lokalistisch gezien bij de brede definitie. Een voorbeeld hiervan is onderstaande tweet van Forum voor Democratie.

Morgen is de #Vrijheidskaravaan in Katwijk aan Zee. Kom ook en ga in gesprek met @thierrybaudet en vele andere FVD'ers! #FVD - @fvdemocratie (30 oktober 2021)

In de enge definitie van lokalisme die in de tweede ronde werd toegepast was het criterium dat er inhoudelijk verwezen moest worden naar plaatsgebonden thema's, problematiek of oplossingen, zoals de definitie van Chou et al. (2022) ook stelt. Zij geven namelijk aan dat het gaat om praktijken, claims of discoursen die het lokale relevant maken, hier zit dus een inhoudelijk component aan verbonden. Het enkel benoemen van een plaats of verwijzen naar een wijk of buurt werd hierbij niet als lokalistisch gezien. In onderstaande twee tweets komt bij allebei een bepaald plaatsgebonden standpunt naar voren. In de eerste tweet worden de afnemende voorzieningen op het platteland benoemd. De tweede tweet is ook lokalistisch, omdat er naar een plaatsgebonden plek wordt verwezen, de buurt, in combinatie met een plek in Nederland, Apeldoorn. Hierin zit ook nog een inhoudelijk standpunt over oud worden in de eigen buurt.

*Steeds vaker verplaatsen publieke voorzieningen zoals postkantoren, politiebureaus en zorginstellingen van het **platteland naar de stad**. @Djeppink verzoekt de regering te onderzoeken hoe dergelijke voorzieningen gewaarborgd kunnen blijven in **landelijke gebieden** - @JuisteAntwoord (7 december 2021)*

*Oud worden in je **eigen buurt**. Dat moet voor iedereen mogelijk zijn. Maar in **Apeldoorn** moeten ouderen nu gedwongen verhuizen. Dat pikken we niet. Daarom ging @MarijnissenL met familieleden verhaal halen - @SPnl (19 juni 2021)*

Dimensies van lokalisme

De eerste dimensie is de politiek-bestuurlijke dimensie. Deze dimensie gaat over het delegeren van macht en verantwoordelijkheden naar lagere bestuursniveaus of lokale gemeenschappen. Nadruk ligt op het verplaatsen van besluitvorming van nationaal naar lokaal niveau. Voorbeelden hiervan zijn het verplaatsen van verantwoordelijkheden en zeggenschap naar provincies, gemeenten of lokale gemeenschappen.

*Gevecht om de ruimte vergt langjarig plattelandsbeleid. Nederland heeft een langjarig plattelandsbeleid nodig. Een beleid dat tot stand komt **met inspraak én met instemming van burgers en alle sectoren** - @BoerBurgerB (19 februari 2021)*

De sociaal-culturele dimensie is de tweede dimensie van lokalisme. De woorden die deze dimensie beschrijven zijn identiteit, cultuur en tradities. Het gaat over het behouden van een lokale of agrarische cultuur. Hierbij kunnen specifieke lokale gewoonten of tradities benoemd worden zoals in de eerste tweet hieronder de kermis in dorpen en kleine plattelandsgemeenten. Het kunnen ook grotere evenementen zijn die soms bijna als nationale traditie worden gezien, zoals de Elfstedentocht. Toch is deze tweet ook lokalistisch, omdat het een plaatsgebonden traditie is.

*Kermis mag nooit verdwijnen! Zeker in **dorpen en kleine plattelandsgemeenten** is kermis onmisbaar. En kermisexploitanten zijn kleine familiebedrijven met rijke geschiedenis. En kermis hoort tot **onze tradities en folklore**. Daarom motie voor #steundekermis in #coronasteundebat - @lientje1967 (29 september 2021)*

*Als de aanhoudende vorst het mogelijk maakt MOET de #Elfstedentocht dit jaar echt op een verantwoorde manier doorgaan @MinPres Rutte, het is een **historisch en uniek evenement** en Nederland op zijn best #elfstedentocht2021 - @geertwilderspvv (8 februari 2021)*

De derde en laatste dimensie is de sociaaleconomische dimensie. Herverdeling van bronnen en het steunen van lokale economieën omschrijven het sociaaleconomische element. Bovendien wordt er ook ingegaan op sociaaleconomische verschillen op lokaal niveau. Tot slot zijn er sociaaleconomische thema's zoals gelijkheid, huisvesting en gelijke verdeling van bronnen door het land die aan bod kunnen komen in de tweets. In de eerste tweet komt het onderwerp huisvesting terug in combinatie met sociaaleconomische verschillen. De tweede tweet focust zich op een onderdeel van oneerlijke verdeling van bronnen, in dit geval het openbaar vervoer op het platteland.

*Wat een verdrietig nieuws. 😞 En zo worden mensen met **weinig geld** dus hun **eigen wijk** uitgepest. Hun woning wordt gesloopt en er komen woningen met hoge huur voor terug - @MarijnissenL (2 oktober 2021)*

*"De enige bus die hier langskomt, is collectebus." Onze nummer 4 @DerkEvert Waalkens zegt het gekscherend in @RTVDrenthe-programma Cassata @MargrietBenak, **maar bereikbaarheid #platteland met openbaar vervoer moet echt veel beter**. 📌t.co/uIJ7Vkkvz #BBB #17maart2021 ✓✍️ - @BoerBurgerB (24 januari 2021)*

Het kan zo zijn dat sommige tweets onder meerdere dimensies vallen doordat er bijvoorbeeld meerdere onderwerpen aangekaart worden in de tweet. Wanneer hier sprake van is zal deze tweet bij de desbetreffende dimensies gecodeerd worden. De verwachting is echter dat dit niet veel zal voorkomen, omdat in een tweet door het beperkt aantal tekens (280 tekens) niet veel tegelijk beschreven kan worden.

Populisme

Populisme wordt in dit onderzoek als discours gezien waarbij er twee groepen centraal staan, het volk en de elite. De tweets zijn gecodeerd op basis van deze twee groepen. Allereerst zijn de tweets die als lokalistisch beschouwd worden, wel of niet gecodeerd op het element volk. Dit is zowel gedaan voor de tweets die alleen met de brede als de enge definitie als lokalistisch gezien worden. Vervolgens zijn de tweets gecodeerd op anti-elite elementen. Vervolgens is ook nog aangegeven of in de tweet naar beide elementen verwezen wordt. Als er alleen naar het volk werd verwezen was er sprake van een dunne conceptualisatie van populisme. Wanneer beide gearticuleerd werden, was er sprake van een dikke conceptualisatie van populisme (Jagers & Walgrave, 2007).

In het populistische discours staat het volk en de wil van het volk centraal. Het volk kan aan de ene kant als heel breed worden gezien (bijvoorbeeld de mensen, de stemmers of Nederlanders). Aan de andere kant kan het volk ook een specifieke groep zijn (bijvoorbeeld de boeren, Groningers, kinderen) (Jagers & Walgrave, 2007). Verder zijn de tweets ook gecodeerd bij dit onderdeel van populisme als er een bezittelijk voornaamwoord aanwezig is. Voorbeelden hiervan zijn *onze zorg* of *onze talen*. Kortom, het volk kan zowel als breed worden gezien als een specifieke groep.

Het tweede element zijn de elite die niet zouden handelen in het belang van het volk. Ook in deze groep kan er naar een bredere elite worden verwezen (de politiek, de overheid, de media) of specifieke elite worden benoemd (Mark Rutte, Tata Steel, Natuurmonumenten) (Jagers & Walgrave, 2007). Deze entiteiten worden gekenmerkt door de macht die zij bezitten in combinatie met het niet handelen in het algemeen belang (Mudde & Kaltwasser, 2017).

In onderstaande tweet komen beide onderdelen duidelijk naar voren. Zo wordt er verwezen naar *de gewone mensen* die last hebben van AZC's en asielzoekers. *De politici* zijn hierbij de elite die niet rechtvaardig handelen. Zo hebben de politici volgens Geert Wilders geen last van de AZC's omdat deze nooit bij de politici in de buurt liggen.

Het zijn altijd de gewone mensen - vaak in de dorpen van NL - die opgezadeld worden met AZC's bij hun in de buurt met overlastgevende asielzoekers. De politici die daartoe besluiten hebben er NOOIT last van, de AZC's liggen NOOIT bij hun thuis in de buurt - @geertwilderspvv (10 november 2021)

3.4 Kwaliteitscriteria

3.4.1 Betrouwbaarheid

Het eerste kwaliteitscriterium gaat over de betrouwbaarheid van dit onderzoek. Betrouwbaarheid gaat over de mate van herhaling van de resultaten (Bryman, 2016). In dit onderzoek is getracht zoveel mogelijk aan dit criterium te doen door de empirische strategie duidelijk te beschrijven. Zo is er een uitgebreide operationalisatie van lokalisme, de dimensies van lokalisme en populisme aanwezig. Hierdoor wordt de betrouwbaarheid vergroot, omdat bij herhaling van dit onderzoek hetzelfde geoperationaliseerd zou worden. Verder is de casusselectie ook uitgebreid toegelicht en is beschreven welke twitteraccounts wel en niet meegenomen worden. Daarentegen zijn tweets snel veranderbaar en komen er elke dag weer nieuwe tweets bij. Bovendien zijn deze tweets ook sterk onderhevig aan de maatschappelijke vraagstukken van dat moment. Wanneer dit onderzoek op een ander moment uitgevoerd zou worden met dezelfde operationalisatie, kunnen er eventueel andere resultaten uitkomen. Echter, dit onderzoek is door de precieze beschrijving van de methoden wel betrouwbaar als dezelfde tijdsperiode van de tweets gebruikt wordt. De bestaande tweets veranderen namelijk niet door de tijd heen.

3.4.2 Validiteit

Validiteit kijkt naar de mate waarin het onderzoek daadwerkelijk meet wat het wil meten (Boeijs & Bleijenburg, 2014). De interne validiteit van dit onderzoek kan als relatief hoog worden gezien. Doordat er tweets zijn geanalyseerd is er minder interpretatie van de onderzoeker aanwezig dan bij interviews. Met het coderen zou er eventueel invloed van de onderzoeker kunnen zijn, maar door de uitgebreide operationalisatie is dit geprobeerd te ondervangen. Daarentegen zijn tweets, zoals eerder vermeld, onderhevig aan de actualiteiten. In 2021 was het coronavirus nog aanwezig in de samenleving en waren er soms nog beperkende maatregelen. Dit zou van invloed kunnen zijn op de resultaten van dit onderzoek. Daarentegen is er altijd een actualiteit die invloed zou kunnen hebben op de resultaten. Het analyseren waar politici en partijen aandacht aan geven in hun politieke uitingen is daarentegen ook een onderdeel van het onderzoek en daarom ook een relevant resultaat.

De externe validiteit gaat over de mate van generaliseerbaarheid (Bryman, 2016). Nederland heeft een consensus democratie waar populistische partijen mogelijkheden hebben om een of meerdere zetels te verkrijgen en hierdoor oppositie te kunnen voeren (Louwerse & Otjes, 2019, p. 484). In dit onderzoek is gekozen voor de Nederlandse casus en daarom is dit onderzoek te generaliseren naar andere landen met een consensus democratie zoals Oostenrijk, België en Duitsland (Louwerse & Otjes, 2019, p. 492). De Nederlandse casus is wel een unieke casus (Bryman, 2016, p. 62) en daarom komt de externe validiteit eventueel in het geding. Er zijn namelijk veel rechts populistische partijen, een links populistische partij én een agrarisch populistische partij die alle in de Tweede Kamer zitten (Otjes & Louwerse, 2015). Door gebruik te maken van Nederland als casus kan er antwoord worden gegeven op de hoofdvraag waar de drie vormen van populisme in voor komen. Dit maakt Nederland als volledige casus echter minder goed te generaliseren naar andere landen. Het is eventueel wel mogelijk om de bevindingen per vorm van populisme te generaliseren naar andere politieke contexten. Er zijn namelijk in veel andere landen ook rechts populistische partijen aanwezig. En derde van alle Europese overheden bestaat zelfs uit of is afhankelijk van populistische partijen (Mamonova & Franquesa, 2020, p. 710).

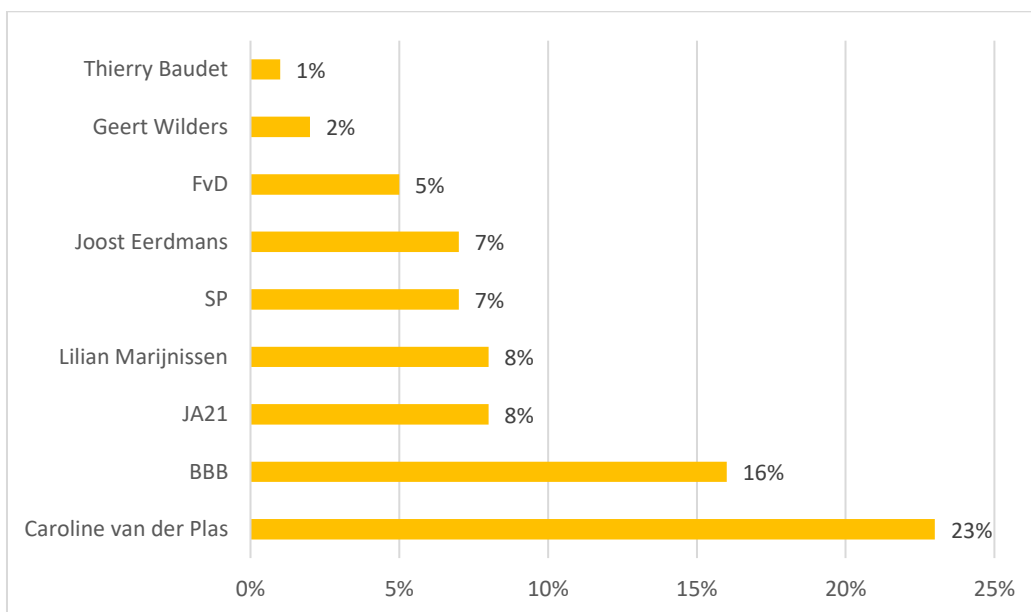
4. Resultaten

In dit hoofdstuk zullen de resultaten van het onderzoek getoond worden en zal antwoord worden gegeven op de empirische deelvragen. Dit gaat om alle bevindingen op basis van de enge definitie van lokalisme. Allereerst zullen de kwantitatieve gegevens over lokalisme getoond worden. Er worden geen kwalitatieve gegevens hierbij getoond, omdat dit te veel overlapt met de kwalitatieve analyse van de dimensies. Vervolgens zullen de dimensies van lokalisme aan bod komen. Hierbij worden eerst de algemene kwantitatieve gegevens getoond. Daarna wordt elke dimensie kwantitatief en kwalitatief besproken. De agrarische dimensie die is toegevoegd tijdens het coderen zal hier ook apart worden besproken. Tot slot zal de mate van populisme kwantitatief en kwalitatief worden beschreven.

4.1 Lokalisme

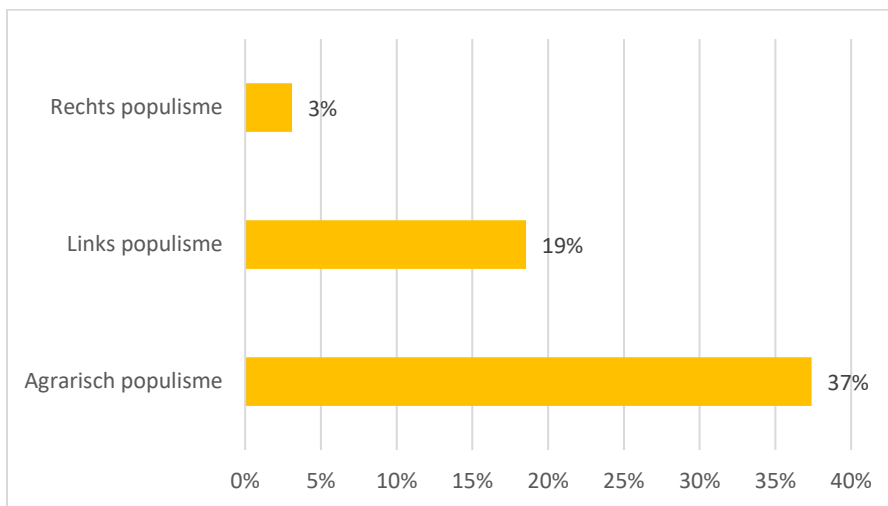
In figuur 4.1 staan alle percentages van lokalistische tweets ten opzichte van het totaal aantal tweets per partij of partijleider. De percentages geven dus aan hoeveel procent van de tweets van het desbetreffende account als lokalistische beschouwd kunnen worden. Het gaat hier om de enge definitie van lokalisme.

Het profiel van Caroline van der Plas heeft het hoogste percentage lokalistische tweets. Dit is niet erg opvallend, omdat de BBB zich als de partij voor het platteland profileert (Voerman & De Jonge, 2023). Veel standpunten hebben al een lokale component. Daarentegen is bij het account van Geert Wilders slechts 2% van de tweets lokalistisch. Bij het account van Thierry Baudet is zelfs 1% van de tweets maar lokalistisch.

Figuur 4.1: aandeel lokalistische tweets per account

Verder is er onderscheid gemaakt tussen de drie populistische stromingen. Voor links en agrarisch populisme is er maar één partij meegenomen. Voor deze twee groepen zijn alleen de gegevens van de accounts van de partijleider en de partij zelf meegenomen. Voor rechts populisme zijn alle percentages opnieuw berekend na het samenvoegen van de gegevens voor de drie partijen. In onderstaand figuur is te zien dat de agrarisch populistisch partij (BBB) de meeste lokalistische tweets had. Van de tweets van rechts populistische partijen zijn daarentegen weinig lokalistisch. Links populisme zit hier tussen in. Het is niet opvallend dat agrarisch populisme hoge percentages van lokalisme heeft, omdat er een sterke plaatsgebonden en ruimtelijke component in dit gedachtegoed zit (Voerman & De Lange, 2023). Het is daarentegen wel opvallend dat links en rechts populisme zo van elkaar verschillen in percentages. Zo blijkt uit de theorie (Mamonova & Franquesa, 2020) dat links populistische partijen of bewegingen minder landelijke en lokale gemeenschappen aanspreken dan rechts populistische partijen. In dit onderzoek zijn de verhoudingen omgekeerd.

Figuur 4.2: Aandeel lokalistische tweets per populistische stroming

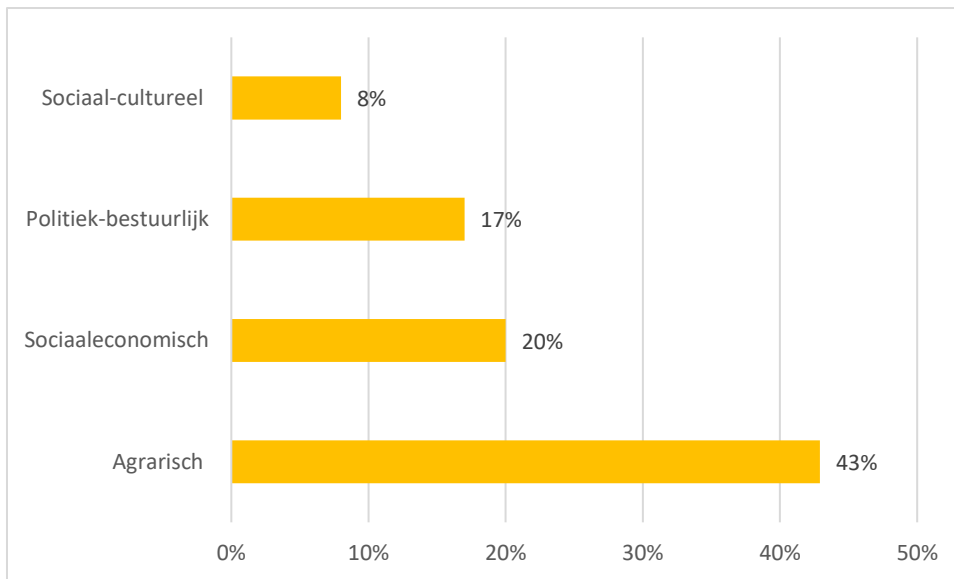
4.2 Dimensies van lokalisme

De articulatie van lokalisme kan verschillende uitingen hebben. Hieronder zullen allereerst de kwantitatieve gegevens van alle dimensies gezamenlijk getoond worden. Vervolgens zal elke dimensie worden besproken. Dit gebeurt eerst per dimensie met kwantitatieve gegevens. Vervolgens zullen de kwalitatieve gegevens per dimensie aan bod komen. Dit onderdeel eindigt met de agrarisch dimensie. Deze dimensie was niet opgesteld vanuit de theorie, maar tijdens de analyse wel als relevant beschouwd.

4.2.1 Kwantitatieve analyse

Wanneer er gekeken wordt naar de drie eerder opgestelde dimensies van lokalisme blijkt dat de sociaaleconomische dimensie het meest werd benoemd in de lokalistische tweets. De politiek-bestuurlijk dimensies volgde hier snel op met 17% van de lokalistische tweets. De sociaal-culturele dimensie kwam het minst voor. De nieuwe dimensies, de agrarische dimensie kwam het vaakst voor.

Figuur 4.3 verdeling van lokalistische tweets over de verschillende dimensies van lokalisme

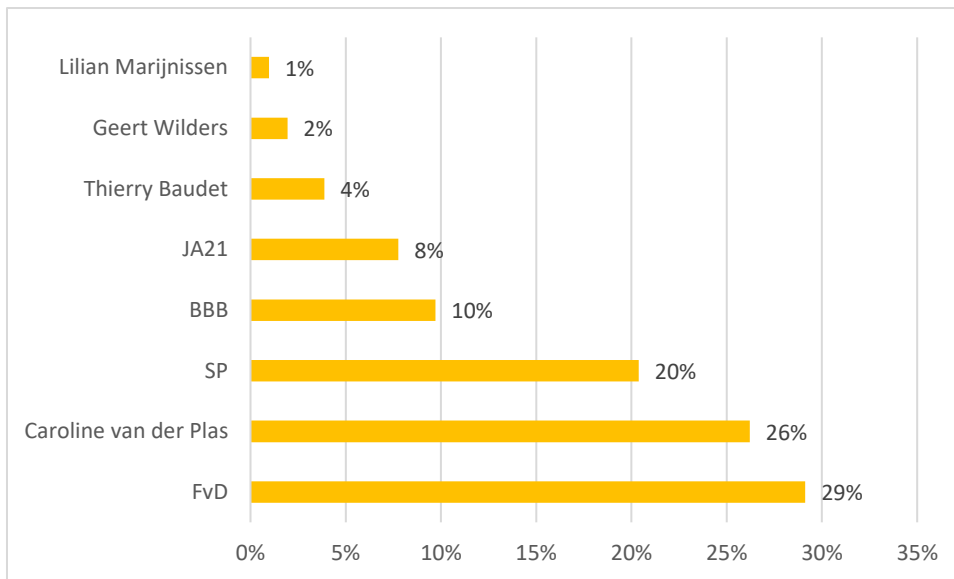
Opvallend is dat alle percentages van de drie vooraf opgestelde dimensies erg laag zijn, dit betekent dat een groot deel van de lokalistische tweets dus niet binnen deze dimensies valt. Een reden voor deze lage percentages voor de dimensies van lokalisme is dat een groot deel van de tweets over de agrarische sector gaan, waaronder ook de agrarische beroepen als boeren, tuinders en vissers vielen. In totaal waren dit 254 tweets en 43% van alle lokalistische tweets volgens de enge definitie. Een klein deel hiervan is ook bij één van de andere dimensies gecodeerd, maar de meeste niet. De agrarische sector met de verschillende beroepsgroepen kan namelijk als een andere dimensie worden gezien dan de drie dimensies. Zo heeft het zowel economische als culturele aspecten en daarom is het meer passend als aparte dimensie. De resultaten hiervan zal ik later in dit hoofdstuk nog verder kwalitatief toelichten.

4.2.2 Politiek-bestuurlijke dimensie

De politiek-bestuurlijk dimensie gaat onder andere over de lagere bestuursniveaus zoals gemeenten en provincies. Bovendien komen in deze dimensie ook decentralisaties aan bod. Hieronder worden eerst de kwantitatieve gegevens besproken. Vervolgens worden deze gegevens verder geduid in de kwalitatieve analyse.

Kwantitatieve analyse

In totaal waren er 103 tweets die betrekking hadden op deze dimensie. In figuur 4.4 is er onderscheid gemaakt tussen alle profielen. De percentages gaan over het aandeel van alle politiek-bestuurlijke tweets per partij of partijleider. Dit figuur geeft de verdeling van de politiek-bestuurlijke tweets per account dus weer.

Figuur 4.4: kwantitatieve percentages politiek-bestuurlijke dimensie per twitteraccount

Alle profielen, behalve het account van Joost Eerdmans, verwijzen in verschillende mate naar deze dimensie. Echter, er zijn grote verschillen tussen de profielen. Zo heeft het profiel van Forum voor Democratie het hoogste percentage. Terwijl slechts 1% van de politiek-bestuurlijke tweets van Lilian Marijnissen kwam. Van het account van de SP kwam weer 20% van de politieke-bestuurlijke tweets.

Kwalitatieve analyse

Het verplaatsen van zeggenschap of verantwoordelijkheden is een vorm van politiek-bestuurlijk lokalisme, omdat er naar andere bestuurslagen wordt gekeken dan enkel het nationale of internationale niveau. In de tweets werden de lagere bestuursniveaus zoals de provincies, waterschappen en gemeenten besproken. Vooral de gemeente was een bestuursniveau waar meerdere partijen en partijleiders zich op richtten. Zo zag Forum voor Democratie de gemeente als de plek om een tegengeluid te laten horen. Er waren in november al gemeenteraadsverkiezingen in vier herindelingsgemeenten en in 2022 zouden voor alle gemeenten de gemeenteraadsverkiezingen komen. In onderstaande tweet komt terug hoe de gemeente een plek is waar burgers een tegengeluid kunnen laten horen op de coronamaatregelen.

Wij willen via de gemeenteraad de handhaving op de corona-repressies stopzetten. Laat de gemeente een baken worden van vrijheid. Stem op 24 november #FVD. Een stem voor VRIJHEID! – @fydemocratie (22 november 2021)

Bovendien was het opvallend dat werd aangegeven dat de gemeenten vaak beleid wordt opgelegd of dat zij zich aan allerlei verplichtingen moeten houden die door de rijksoverheid zijn opgelegd. JA21, BBB en de SP kaarten dit aan met verschillende onderwerpen. Zo geeft JA21 aan dat gemeenten verplicht worden asielzoekers op te vangen en deze asielzoekers ook sociale huurwoningen te geven. Dat JA21 dit onderwerp aankaart in combinatie met het thema asiel komt overeen met de theorie (De Lange &

Rooduijn, 2015; Chou et al., 2022), waarin wordt gesteld dat rechts populistische partijen vaak een vorm van nativisme in hun retoriek hebben. In dit geval gaat het over asielzoekers waarvoor geen plek zou zijn in Nederland.

Waar #JA21 al maanden voor waarschuwt is inmiddels een onweerlegbaar feit. De #asielcrisis loopt nu zo erg uit de hand, dat gemeenten zelfs gedwongen moeten worden om asielzoekers op te vangen. NL kan dit niet aan. Mensen zullen deze kant op blijven komen. JA21 wil een asielstop! - @JuisteAntwoord (14 december 2021)

De SP kaart juist de moeilijke situatie aan waarin gemeenten zitten in de zorg. Door grote tekorten en bezuinigingen kunnen zij niet meer de zorg goed verlenen. Zoals in de onderstaande tweet blijkt, ligt de focus op de gemeenten, omdat dit sinds een paar jaar het bestuursniveau is waar de zorg geregeld wordt. Ook hier komt het benoemen van de gemeenten in combinatie met een sociaaleconomisch thema als zorg overeen met de theorie over links populistische retoriek (Otjes & Louwerse, 2015; Chou et al., 2022).

"De SP wil niet dat je postcode bepaalt welke zorg je krijgt. Goede zorg moet voor iedereen toegankelijk zijn, ongeacht waar je woont. Gemeenten worden door tekorten voor onmogelijke keuzes gesteld. - @SPnl (5 februari 2021)

Aansluitend hierop geeft de BBB ook aan dat de gemeenten de problemen rondom werkloosheid en bijstandsgerechtigden moeten bekostigen, terwijl de nationale overheid hier ook zeker een rol in heeft. Opvallend is dat ook in deze context de term noaberschap wordt gebruikt, want noaberschap is voornamelijk een cultureel begrip waarbij omkijken naar elkaar en de gemeenschap centraal staat (Valk, 2023).

Doorpakken blijkt Doorzakken. De overheid moet er zijn voor haar inwoners en niet andersom. Juist nu mensen de bijstand inwerken en de gemeenten laten opdraaien voor de kosten is geen noaberschap. Stem 15, 16 of 17 maart BBB, 18 maart is het te laat. - @BoerBurgerB (4 maart 2021)

Verder hebben JA21 en de BBB aandacht voor de lokale politieke partijen. Zo stellen zij aan het licht dat lokale politieke partijen geen gelijkwaardige subsidie krijgen als de landelijke partijen. Hiervoor hadden JA21 en de BBB samen een motie ingediend, maar deze is niet aangenomen.

BBB wil dat lokale partijen een gelijkwaardige partijsubsidie krijgen als landelijke partijen in de Tweede Kamer. Naar aantal zetels in gemeenteraden en Provinciale Staten. Onze motie samen met @JuisteAntwoord werd helaas door grootste deel Kamer weggestemd #bangvoorconcurrentie - @BoerBurgerB (8 november 2021)

Zeggenschap voor burgers kwam hier en daar bij verschillende partijen terug. Zo pleitte BBB voor een burgerpanel over de toekomst van de EU en invloed van burgers voor plattelandsbeleid. De SP richtte zich juist meer op huurders in specifieke plekken en de grotere inspraak die zij zouden moeten hebben. Daarentegen gaat dit over enkele tweets (N=7) dit is dan ook geen groot onderdeel van de politieke articulatie van lokalisme. Het specifiek benoemen van lokale gemeenschappen en meer zeggenschap geven aan deze gemeenschappen kwam niet terug in de tweets.

Ten slotte, verwezen meerdere partijen (BBB, SP en FvD) naar protesten over een lokaal onderwerp. Zo werd door de BBB en FvD verwezen naar de boerenprotesten, onder andere op het malieveld. Verder riep de SP op tot protest over de afhandeling van de gevolgen van de gaswinning in Groningen. Dit werd gedaan door middel van een fakkelprotest in Groningen.

"Groningen gaat in fakkelprotest! 🕯️ Tienduizenden Groningers wachten nog steeds op compensatie voor de bevingramp. Vandaag gingen zij, samen met SP-Kamerlid @SandraBeckerman door de hele provincie in protest. Steun de Groningers in hun strijd. 🇳🇱 - @SPnl (3 januari 2021)

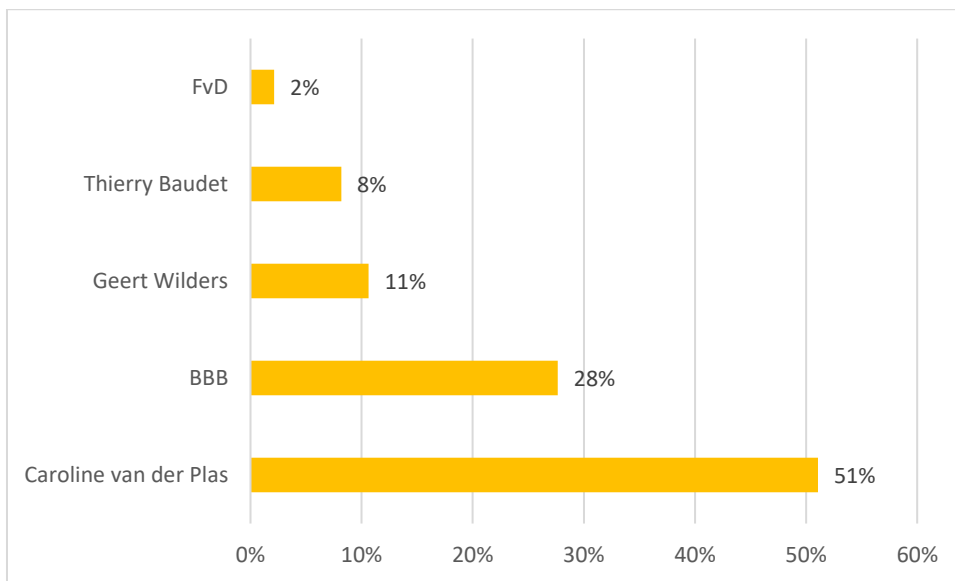
Kortom, de politiek-bestuurlijke dimensie kwam voornamelijk terug in drie onderwerpen. Allereerst was er veel aandacht voor de gemeente als bestuursniveau. Zo werd de gemeente door FvD gezien als de plek voor tegengeluid. Andere partijen gaven aan dat de gemeenten gedwongen bepaalde beleidsterreinen moeten oppakken, zoals de opvang van asielzoekers. Het is niet verrassend dat JA21 de politiek-bestuurlijke dimensie samenneemt met het asielvraagstuk, dit is namelijk passend bij het nativisme dat aanwezig kan zijn bij rechts populistische partijen (Chou et al., 2022). Verder ging de politiek-bestuurlijke dimensie over het vergroten van zeggenschap van burgers. Dit element kwam opvallend weinig terug. In de theoretische verwachtingen (Chou et al., 2022) was gesteld dat rechts en agrarisch populistische partijen zouden aangegeven meer zeggenschap te willen geven aan de lokale gemeenschappen. Dit kwam echter nergens terug in de tweets. Tot slot geven een paar partijen aandacht aan protesten over lokale problematiek. Dit was niet een onderdeel van de politiek-bestuurlijke dimensie op basis van de theorieën, maar bleek een relevante bevinding te zijn.

4.2.3 Sociaal-culturele dimensie

De sociaal-culturele dimensie focust zich op de lokale tradities en plaatsgebonden identiteit. Allereerst zullen de kwantitatieve gegevens over alle sociaal-culturele tweets besproken worden. Vervolgens zal meer duiding worden gegeven in de kwalitatieve analyse.

Kwantitatieve analyse

Met 47 tweets is deze dimensie het minst vaak benoemd. Zo waren van alle lokalistische tweets slechts 8% van de tweets sociaal-cultureel. Zie figuur 4.5 voor het aandeel van alle sociaal-culturele tweets per partij of partijleider.

Figuur 4.5: kwantitatieve percentages sociaal-culturele dimensie per twitteraccount

Door de lage aantallen tweets, verschillen de percentages erg van elkaar. Zo komt 51% van de sociaal-culturele tweets van het profiel van Caroline van der Plas. Dit was vaak in combinatie met het platteland. Echter, niet alle twitteraccounts hadden sociaal-culturele tweets. Zo waren er geen tweets van Lilian Marijnissen, SP, Joost Eerdmans en JA21 die als sociaal-cultureel beschouwd kunnen worden. Voor de SP is dit niet opvallend, omdat vanuit de theorieën ook geen sociaal-culturele verwachtingen waren. Voor JA21 is dit echter wel verassend, omdat op basis van literatuur verwacht werd dat rechts populistische partijen veel aandacht zouden hebben voor deze dimensie (Chou et al., 2022).

Kwalitatieve analyse

De sociaal-culturele dimensies bestaat in de bevindingen uit 3 elementen: dialecten, lokale tradities en noaberschap. Traditie was het onderdeel dat het meest terug kwam door verschillende partijen. Een van de twee belangrijke momenten was de Sinterklaasintocht die in 2021 werd geannuleerd door de coronacrisis. Onder andere Geert Wilders, Thierry Baudet en Caroline van der Plas hadden het in hun tweets over deze Nederlandse traditie op lokaal niveau.

Miljoenen kinderen kunnen door het absurde "coronabeleid" niet op een normale manier Sinterklaas vieren en in Volendam werd de intocht zelfs geannuleerd. Daarom organiseerden we een eigen intocht. Omdat alle kinderen recht hebben op een Sinterklaasfeest. #FVD #Baudetheeftgelijk - @fvdemocratie (16 november 2021)

Verder was er in het voorjaar van 2021 langere tijd vorst en daarom werd door meerdere partijen (BBB, FvD en PVV) ook de Elfstedentocht in Friesland besproken. Ook dit is een vorm van lokalisme, omdat het een traditie is op één specifieke locatie in Nederland.

Het kabinet overweegt de Elfstedentocht te verbieden wegens corona. Dit mag niet gebeuren! De Elfstedentocht MOET doorgaan! Indien er genoeg ijs ligt GIET IT OAN! Tekenen de petitie - @thierrybaudet (9 februari 2021)

Alle onderdelen van sociaal-cultureel lokalisme kwamen sterk terug bij de BBB en Caroline van der Plas in relatie tot het platteland. Zoals onderstaande tweets laten zien met betrekking tot tradities. Het gaat hier om lokale tradities zoals Carbid schieten, Paasvuren, of carnaval in Brabant.

Pleidooi tijdens #WGOCultuur #cultuurdebat voor plattelandscultuur en plattelandstradities zoals Carbid schieten, Paasvuren en Trekkersleps. 🇳🇱🇧🇪🇬🇧 - @lientje1967 (22 november 2021)

#KOZP wil nu Carnaval aanpakken. Te zot voor woorden. Standpunt #BBB: Plattelandstradities zorgen voor sociale binding tussen stedelingen en plattelanders en dienen daarom te worden beschermd. Stem #BBB op #17maart2021 voor behoud van onze tradities - @BoerBurgerB (18 januari 2021)

Een ander bijzonder punt is dat de BBB haar verkiezingsprogramma heeft laten vertalen in het Fries, Zeeuws, Brabants, Gronings, Nedersaksisch en Haags. Hier komen dus verschillende (streek)talen en dialecten terug die in Nederland worden gesproken. Geen andere partij of partijleider heeft in haar of zijn tweets aandacht voor dialecten en streektalen.

Wel verkiezingsprogramma's in Marokkaans of Turks, maar aan onze eigen talen wordt door politieke partijen nooit gedacht. Dit terwijl die, talen grote culturele rol spelen op het platteland. Verkiezingsprogramma's #BBB nu ook in streektalen én in het Fries - @lientje1967 (27 januari 2021)

Tot slot werd er een aantal keer verwezen naar noaberschap door de BBB en Caroline van der Plas. Zo werd er geschreven dat het belangrijk is om het noaberschap op het platteland te beschermen. Bovendien

werd het vaak in combinatie met de hulp van boeren toegepast. Dit komt overeen met de theoretische verwachtingen waarbij noaberschap werd gekoppeld aan agrarisch populisme (Valk, 2023).

Boer in Agelo brengt kinderen uit het dorp naar school. t.co/YJJbDkSc2O Behoud dit #noaberschap op het #platteland en kies voor #BBB bij #TK2021 op #17maart2021.
@BoerBurgerB: Dé stem van het voor het platteland! ✓✍️ - @Lientje1967 (9 februari 2021)

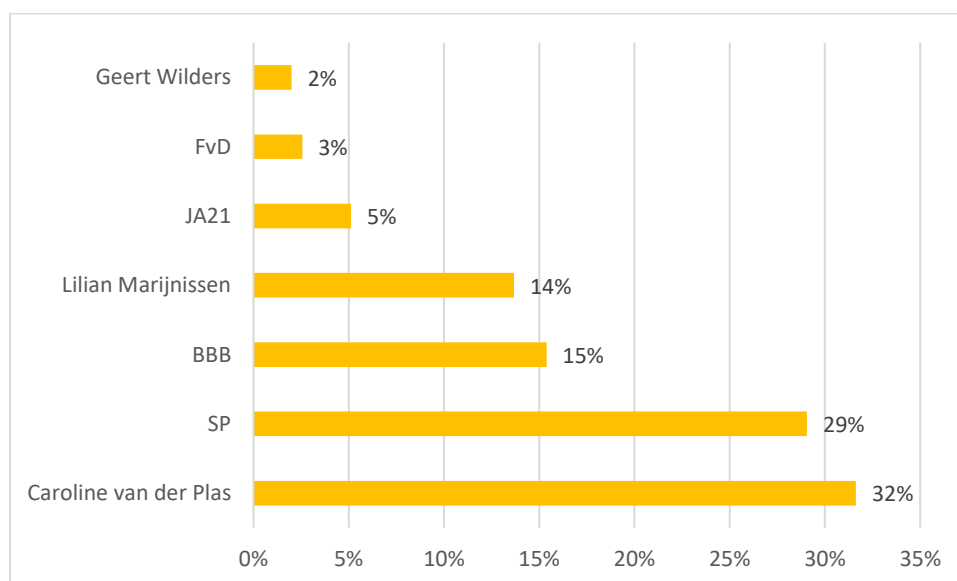
Kortom, de sociaal-culturele dimensie van lokalisme kwam op verschillende manieren terug. Zo werd er vooral door rechts populistische partijen verwezen naar lokale tradities. Dit is in lijn met de theoretische verwachtingen (Chou et al., 2022). Verder had de BBB met haar partijleider Caroline van der Plas veel aandacht voor sociaal-culturele onderwerpen, maar dan wel in relatie tot het platteland. Zo werd er verwezen naar noaberschap, wat een typisch kenmerk van agrarisch populisme is (Valk, 2023). Ook hier kwamen de resultaten overeen met de theoretische verwachtingen. De SP had geen sociaal-culturele tweets, wat ook in lijn was met de bestaande theorieën (Chou et al., 2022).

4.2.4 Sociaaleconomische dimensie

De laatste dimensie op basis van de bestaande theorieën is de sociaaleconomische dimensie. Deze dimensie gaat over sociaaleconomische verschillen tussen burgers of regio's. Ook hierbij zullen eerst de kwantitatieve gegevens worden getoond. Daarna komt de kwalitatieve analyse aan bod waar meer duiding wordt gegeven.

Kwantitatieve analyse

Bij de sociaaleconomische dimensie waren er 117 tweets die als sociaaleconomisch beschouwd worden. Dit komt neer op 17% van alle lokalistische tweets volgens de enge definitie. In figuur 4.6 is de verdeling van deze sociaaleconomische tweets over de verschillende profielen te zien.

Figuur 4.6: kwantitatieve percentages sociaaleconomische dimensie per twitteraccount

Het is terug te zien dat zowel de SP als partijleider Caroline van der Plas allebei rond de 30% zitten. Zij zijn dus degene die het vaakst sociaaleconomische tweets hadden. Voor de SP is dit niet opvallend, omdat deze partij zich juist inzet voor sociaaleconomische verschillen en als doel heeft deze verschillen meer gelijk te trekken (Chou et al., 2022). Voor Caroline van der Plas en de BBB is dit niet zo vanzelfsprekend. Dit komt deels doordat nog niet helemaal duidelijk is waar op het spectrum over sociaaleconomische kwesties de BBB zich bevindt (Otjes & Louwerse, 2023).

Kwalitatieve analyse

De sociaaleconomische dimensie van lokalisme kwam voornamelijk terug in twee onderwerpen: wonen en zorg. Deze onderwerpen werden vooral aangekaart door de SP en haar partijleider Lilian Marijnissen. Zo was een zorgbuurthuis een belangrijk speerpunt van de SP. Hiermee wordt bedoeld dat ouderen in hun eigen buurt kunnen blijven wonen en hier dan ook zorg kunnen blijven krijgen. Vaak moeten ouderen nu namelijk verhuizen van hun vertrouwende plek. Dit is een vorm van lokalisme, omdat het om plaatsgebondenheid gaat. Het lokale element dat door de SP en haar partijleider Lilian Marijnissen worden toegepast is gericht op buurten en wijken van bepaalde plaatsen in Nederland.

De zorg voor onze ouderen moet en kan beter. Natuurlijk was het sluiten van de verzorgingshuizen door het vorige kabinet een grote fout. Ons alternatief: het Zorgbuurthuis waar je oud kan worden in je eigen buurt. - @MarijnissenL (2 juni 2021)

Een ander belangrijk sociaaleconomisch thema was wonen. Ook hier gaf de SP veel aandacht aan. Vaak in de vorm van specifieke plekken in het land waar bepaalde buurten gesloopt zouden worden. Op deze plekken zouden vervolgens duurdere huizen worden geplaatst. Hierbij wordt meteen het onderscheid gemaakt tussen verschillende sociaaleconomische klassen. Dit is passend bij de SP als links populistische partij, waar de focus ligt op sociaaleconomische verschillen (Chou et al., 2022). In onderstaande tweet wordt de Rotterdamse Tweebosbuurt uitgelicht. Deze buurt werd namelijk deels gesloopt en gerenoveerd. Waar er nu veel sociale huurwoningen zijn, komen daarvoor in de plaats meer koopwoningen die te duur zijn voor de huidige bewoners (Habiballah, Klein & Kersten, 2021).

Gisteren kwamen de bewoners van de Rotterdamse Tweebosbuurt in actie. Zij hebben deze week moeten toekijken terwijl bulldozers een deel van hun huizen sloopten. Terwijl deze huizen plaats moeten maken voor duurdere huizen wordt de wooncrisis alleen maar groter #stopdewooncrisis - @SPnl (25 juni 2021)

Een ander onderwerp rondom wonen was het bouwen van woningen op landbouwgrond. BBB is hier fel op tegen en geeft aan dat deze grond niet opgeofferd mag worden voor de woningbouw. Het is niet verrassend dat de BBB een sociaaleconomisch onderwerp als wonen koppelt met landbouwgrond, omdat

de BBB een agrarisch populistische partij is en zich daarom focust op onder andere landbouw. Onderstaande tweet laat duidelijk zien dat de focus van de BBB ligt bij de boeren en de landbouw.

Toch bijzonder. Zodra je “natuur” noemt als optie voor woningbouw, zijn rapen gaar. Maar als je vruchtbare landbouwgrond opoffert, wat ook natuur is, namelijk #boerennatuur, moet het allemaal kunnen. De agenda is me duidelijker dan ooit van de zgn “groene partijen”. Boer moet weg - @lientje1967 (9 maart 2021)

De BBB komt wel met een ander idee voor het grote woningtekort in Nederland. Zo pleit de BBB ervoor om op het droge deel van de Oostvaardersplassen woningen te laten bouwen. Ook hierin komt weer naar voren dat de focus van de BBB niet ligt bij natuurbehoud.

Werkbezoek aan #Oostvaardersplassen. De plek (het droge deel van de #OVP met de en, niet het natte deel!) waarvan wij denken dat je er mss beter woningen kunt bouwen. - @lientje1967 (22 oktober 2021)

Tot slot was er aandacht in de tweets voor de oneerlijke verdeling van bronnen en voorzieningen tussen de randstad en het platteland. Zo wordt er geclaimd dat kleinere plattelandsgemeenten minder geld van de rijksoverheid krijgen dan de grote steden. Een voorbeeld hiervan is de scheve verdeling in gemeentefonds. Onderstaande tweet geeft hier nog een voorbeeld van. Deze tweet gaat namelijk over de verdeling van de gelden uit het Nationaal Groeifonds. Met het Nationaal Groeifonds investeert de rijksoverheid in projecten die bijdragen aan economische groei (Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 2023). Uit deze verdeling krijgt de randstad 3 miljard en het oosten van Nederland ‘slechts’ 95 miljoen euro uit het groeifonds. Hier zit een groot verschil tussen die Caroline van der Plas aankaart.

3 Mld naar Randstad... O-Nederland de kruimels. Friesland, Flevoland Drenthe krijgen zelfs niks. En in verkiezingscampagnes om het hardst roepen dat #platteland zo belangrijk is. BBB trekt graag samen met CDA @MustafaAmhaouch op om regio's te geven wat ze verdienen + nodig hebben - @lientje1967 (5 juni 2021)

De afnemende en beperkte voorzieningen op het platteland kunnen erg uiteenlopen. Voorzieningen die onder andere aan bod kwamen door populistische partijen (BBB, PVV en BBB) waren politieposten, bibliotheken, huisartsenposten, openbaar vervoer en zwembaden. Hierbij werd aangegeven dat deze voorzieningen steeds meer aan het verdwijnen zijn op het platteland. Verder werd er vaak verwezen naar de voorzieningen betreft reizen naar plekken in de regio's buiten de randstad. Zo ook in combinatie met het reizen naar testlocaties tijdens de coronacrisis in 2021. Onderstaande tweet dient als voorbeeld hiervan.

MOCHT het zo zijn dat Kamer akkoord gaat met #testbewijzen dan wil ik er iig voor hebben gezorgd dat plattelanders, eilanders en Zeeuws-Vlamingen net zo snel bij een sneltestlocatie kunnen zijn als mensen in de grote steden. EN zonder extra kosten zoals tol of veerpont #motie - @lientje1967 (6 mei 2021)

Zoals in de bovenstaande tweet ook al aangekaart wordt, was een ander belangrijk lokaal thema wat betreft reizen de tol voor de Westerscheldetunnel. Deze tunnel in Zeeuws-Vlaanderen is nog steeds niet tolvrij en onder andere de BBB en FvD pleitten ervoor deze tunnel wel tolvrij te maken.

Zeeland is de enige provincie waar tol betaald moet worden voor de hoofdinfrastructuur. Veel Zeeuwen ervaren dit als onrechtvaardig en #FVD is het daarmee eens. Het remt de ontwikkeling van een prachtige provincie met veel potentie. De Westerscheldetunnel moet z.s.m. tolvrij! - @fydemocratie (4 juni 2021)

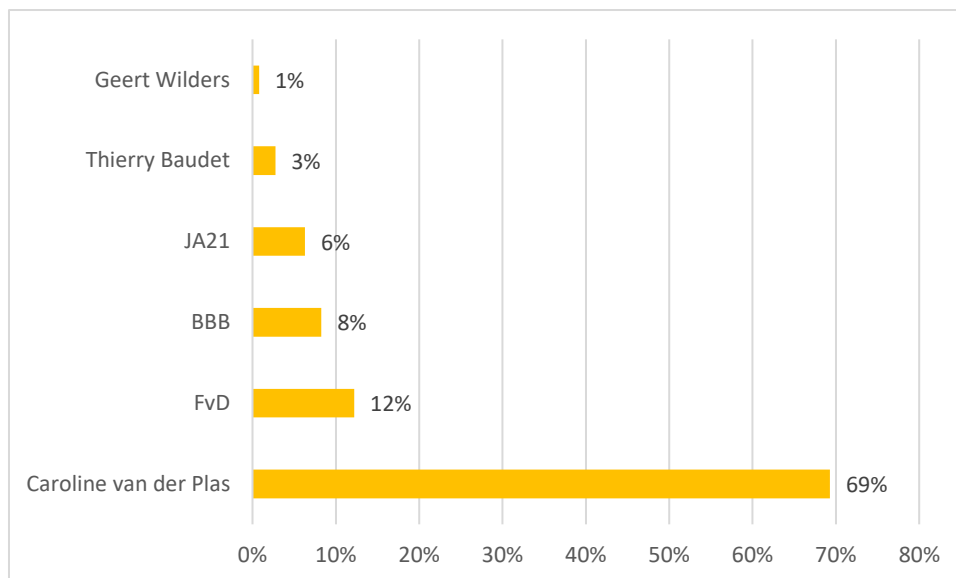
Kortom, de SP is de partij die zich het meest focust op sociaaleconomische onderwerpen zoals wonen en zorg. Dit is passend voor een links populistische partij, omdat het verkleinen van sociaaleconomische verschillen één van de belangrijkste kenmerken is van deze populistische stroming (Chou et al., 2022). Verder geven de BBB en de drie rechts populistische partijen aandacht aan deze sociaaleconomische onderwerpen. Door deze partijen wordt de scheve verdeling van voorzieningen tussen de randstad en het platteland aangekaart. Vooral de BBB geeft hier veel aandacht aan, omdat zij zich ook profileren als de partij voor het platteland.

4.2.5 Agrarische dimensie

Tot slot is er een nieuwe dimensie toegevoegd, namelijk de agrarische dimensie. Deze dimensie heeft onder andere een specifieke focus op de agrarische sector, ruimtelijke vraagstukken en de belangen van boeren. Ook bij deze dimensie zullen eerst de kwantitatieve gegevens worden getoond en besproken. Vervolgens zal er een kwalitatieve duiding plaatsvinden.

Kwantitatieve analyse

In totaal waren er 254 tweets die onder de agrarische dimensie vallen. Dit zijn 43% van alle tweets en daarmee een groot deel van alle lokalistische tweets. In figuur 4.7 zijn de verhoudingen te zien tussen de verschillende profielen.

Figuur 4.7: kwantitatieve percentages agrarische dimensie per twitteraccount

Hierin is duidelijk te zien dat de meeste agrarische tweets van Caroline van der Plas kwamen. Dit is niet verrassend, omdat Caroline van der Plas partijleider is van een agrarische partij. Wel is het opvallend dat de BBB een lager percentages heeft. Verder kwam een kleiner deel van Forum voor Democratie en JA21. De SP en Lilian Marijnissen ontbreken volledig bij deze dimensie. Dit laatste is niet opvallend, omdat links populisme zich minder richt op agrarische gemeenschappen en burgers in agrarische omgevingen ook minder vaak stemmen op een links populistische partij en eerder op een rechts of agrarische populistische partij (Mamonova & Franquesa, 2020).

Kwalitatieve analyse

Zoals eerder vermeld gaven vooral de BBB en Caroline van der Plas veel aandacht aan de agrarisch dimensie. Zo gingen zij vaak op werkbezoeken bij boeren en was er veel aandacht voor verschillende agrarische beroepen zoals boeren en tuinders. Deze agrarische activiteiten worden alleen maar als zeer positief besproken. Bovendien wordt het boerenleven als idealistisch gezien en daarom moet het boerenleven ook zeker behouden blijven. Onder andere door onderwijs, zoals ook in onderstaande tweet staat.

Ook veel gehoord: Laat boeren hun landbouwkennis inzetten voor andere landen! Ja, goed idee. Maar als er straks geen boeren meer zijn? Welke kennis kunnen we dan nog exporteren? Agrarisch onderwijs zal met de boeren ook verdwijnen - @lientje1967 (5 juli 2021)

En zijn verschillende ‘tegenstanders’ die tegen de boeren zouden zijn. De eerste groep zijn de dierenactivisten. De BBB keurt hun handelen sterk af en zou hier ook hogere straffen voor willen hebben. De tweet hieronder gaat over het feit dat in 2020 iemand die bekend staat als de Veganstreaker een eendenslachterij in brand had gestoken (NOS, 2020).

In NL kom je dus weg met voorwaardelijke taakstraf van 30 uur. En waarom? omdat boer deur niet op slot had, omdat deze deur altijd open is voor nood. #BBB wil dat straffen voor dit type dierenextremisme fors omhoog gaan. Mensen als #veganstreaker zijn criminelen. Geen activisten. @lientje1967 (1 februari 2021)

Verder wordt er door de BBB vaak gewezen naar andere politici. Zij zouden niet handelen in het belang van de agrarische sector en de boeren en tuinders. Een voorbeeld dat vaak aangehaald werd was dat Carola Schouten, toenmalig minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de kalverhouderij als ongewenst had verklaard. Verder wordt er vaak aangegeven dat de boerderijen familiebedrijven zijn en dat het ingrijpend is om deze bedrijven ‘weg te doen’. Zo laat onderstaande tweet zien.

Laten we 1 ding niet vergeten: politieke partijen die roepen “weg bio-industrie”, zeggen eigenlijk: “weg met gangbare bedrijven.” Want wat zij populistisch bio-industrie noemen zijn gangbare familiebedrijven Dat is >95% van alle boerderijen in NL. Denk daar aan op #17maart2021 - @lientje1967 (19 januari 2021)

Forum voor Democratie geeft ook aan er voor de boeren te zijn en de boerderijen te willen behouden. Ook hier wordt er gewezen naar de huidige politiek, die hier wordt benoemd als het kartel. Dit wordt door Forum voor Democratie vaker gedaan in andere contexten, zoals de coronacrisis of verwijzend naar verschillende bestuursniveaus. De tweet hieronder is een voorbeeld hiervan.

Onze boeren leveren topkwaliteit en zijn voor NL van groot strategisch belang. Maar het kartel heeft andere plannen met hun grond en de voedselvoorziening. Onder valse voorwendselen wordt boerenland onteigend en ingezet voor globalistische projecten. #FVD - @fvdemocratie (1 december 2021)

In de agrarische dimensie was daarnaast ook aandacht voor verschillende sectoren binnen de agrarische sector. Voorbeelden hiervan zijn de vleesindustrie, melkveehouderij en de landbouw. Hier wordt voornamelijk door de BBB en Caroline van der Plas aandacht aangegeven op meerdere manieren. Zo wordt er verwezen naar het economische belang en tegelijkertijd de culturele waarde van de agrarische sector. Zo komen beide elementen terug in onderstaande tweet.

@robdewijk: "Stuitend hoe gemakzuchtig wordt omgegaan met sector met 54.000 agrarische bedrijven en omzet van ruim €90 mld. Dat NL 2e of 3e exporteur van agroproducten is, wordt eerder als obstakel gezien dan als bron van trots." #BBB #TK2021 #17maart2021 - @BoerBurgerB (25 januari 2021)

Kortom, in de agrarische dimensie werd vooral voor het behoud van de boeren en het boerenleven gepleit. Dit werd gedaan door de BBB als agrarische partij en ook voornamelijk door Forum voor Democratie als rechts populistische partij. Verder had de BBB expliciet aandacht voor meerdere soorten binnen de agrarische sector. In deze tweets was vaak een combinatie van economische en sociaal-culturele waarde aanwezig. Dit is ook de reden waarom de agrarische dimensie als aparte dimensie is opgesteld.

4.3 Populisme

In dit onderdeel van de resultaten zal ik verder ingaan op de mate van populisme binnen de lokalistische tweets. Allereerst zullen de kwantitatieve resultaten worden getoond. Vervolgens komen de kwalitatieve resultaten aan bod, waar de articulatie van het volk en de elite worden besproken.

4.3.1 Kwantitatieve analyse

Over alle lokalistische tweets volgens de enge definitie tweets blijkt 25% volledig populistisch te zijn. Met volledig populistisch worden de tweets bedoeld die zowel een verwijzing naar het volk als de elite hadden. Ook wel omschreven als dikke conceptualisatie van populisme (Jagers & Walgrave, 2007). Verder waren 52% van de tweets niet populistisch. Dit houdt in dat er naar beide groepen niet werd verwezen. Dit betekent dat in 23% van de lokalistische tweets alleen naar of het volk of naar de elite werd verwezen.

Tabel 4.1 gaat over de mate van populisme van de lokalistische tweets van de politieke partijen en partijleiders. Hier is allereerst te zien dat de percentages van de SP en haar partijleider Lilian Marijnissen veel overeenkomen en ook verdeeld zijn over de verschillende mate van populisme. Dit is bij FvD en Thierry Baudet niet het geval. Hierbij zijn er grote verschillen tussen de partij en de partijleider. Opvallend zijn verder de resultaten van de tweets van Joost Eerdmans van JA21. De extreme percentages van Joost Eerdmans komen voort uit het feit dat er slechts 3 lokalistische tweets waren, die dus allemaal naar of het volk of de elite verwezen. Tot slot is te zien dat de BBB en Caroline van der Plas niet veel volledig populistische tweets hebben en veel tweets die niet als populistisch kunnen worden beschouwd.

	Volledig populistisch	Niet populistisch	Deels populistisch
Lilian Marijnissen	38%	15%	47%
SP	38%	20%	42%
Thierry Baudet	16%	21%	63%
FvD	43%	31%	26%
Joost Eerdmans	0%	0%	100%
JA21	41%	33%	26%
Geert Wilders	25%	35%	40%
Caroline van der Plas	18%	67%	15%
BBB	15%	68%	17%

Tabel 4.1: mate van populistische retoriek in lokalistische tweets per partijleider en politiek partij

Kortom, populisme en lokalisme zijn niet per se sterk met elkaar verbonden. Er is wel overlap tussen tweets die lokalistisch en populistisch zijn, maar dit is zeker niet voor alle tweets het geval. Bovendien zijn er verschillen tussen de partijen en partijleiders. Hier zitten echter geen hele grote verschillen tussen (Joost Eerdmans erbuiten gelaten).

4.3.2 Kwalitatieve analyse

In dit laatste onderdeel van het resultatenhoofdstuk zullen de kwalitatieve resultaten van populisme aan bod komen. Hierbij wordt onder andere verder ingegaan op welke manier het volk en de elite verwoord worden door de verschillende partijen.

Zoals eerder vermeld kan het volk op verschillende manieren gezien en geuit worden. Ten eerste kan het volk als zeer breed gezien worden. Dit kwam ook in de tweets terug. Zo werd er meerdere keren naar de Nederlanders of burgers verwezen. Dit werd voornamelijk gedaan door de rechts populistische partijen. Zo wordt in de tweet hieronder verwezen naar de lange wachttijd voor een huis voor Nederlanders, terwijl statushouders een huurwoning krijgen. De groep ‘Nederlanders’ heeft hier ook gelijk een nativistisch component ten opzichte van de statushouders. Dit is passend voor rechts populistische partijen, omdat in deze retoriek over het volk vaker nativisme terugkomt (De Lange & Rooduijn, 2015; March, 2017)

Vandaag debatteerde de Kamer op verzoek van JA21 over de huisvesting van statushouders. Terwijl Nederlanders tot wel 22 jaar op de wachtlijst staan, laat het kabinet gemeenten grote aantallen sociale huurwoningen aan statushouders geven. Dit moet direct stoppen, aldus @Eerdmans -@JuisteAntwoord (8 december 2021)

Er werd echter vaker verwezen naar een specifieke bevolkingsgroep in Nederland. Dit werd gedaan door alle partijen. Soms werd er verwezen naar inwoners van specifieke plekken. Vooral Groningers en Zeeuwen kwamen vaak naar voren. De Groningers zijn gedupeerden van de gaswinning en in afwachting van herstelbetalingen. Bij de Zeeuwen ging het om het tolvrij maken van de Westerscheldetunnel. Eerst was het besluit aangenomen om de tunnel tolvrij te maken, maar dit werd vervolgens weer uitgesteld. Zie onderstaande tweets waar beide groepen terug komen.

Terwijl Groningen weer beefde door een aardbeving liep het kabinet achter Shell aan. Terwijl de Groningers in angst zitten, wil Rutte de dividendbelasting afschaffen. De prioriteiten van dit kabinet zijn heel duidelijk. - @SPnl (16 november 2021)

Samen met @mahiralkaya @spnl schriftelijke vragen gesteld over uitstel tolvrij maken Westerscheldetunnel, ondanks eerdere belofte n.a.v. onze motie van 24 juni. Opnieuw een deuk in het vertrouwen van Zeeland in onze overheid. Vindt minister @barbaa_Visser1 dat ook? We zullen zien - @lientje1967 (22 december 2021)

Verder werd er onder andere door de BBB en Forum voor Democratie meermaals verwezen naar de boeren en de afname van deze bevolkingsgroep door plannen van onteigening door het kabinet. Dit werd door deze partijen als erg schadelijk gezien. Vooral de BBB verwees vaak naar de boeren als bevolkingsgroep. Dit is niet verrassend, omdat de BBB als agrarisch partij zich vooral richt op deze groep in de Nederlandse samenleving.

NL lijkt wel communistische staat aan het worden. Eerst vaccinatiedrang die op vaccinatiedwang gaat lijken en nu onteigenen van boeren: mensen die onze 1e levensbehoefte maken. En dat allemaal door demissionair Kabinet. En 1 dag na stikstoffeest Formule 1 - @lientje1967 (6 september 2021)

Door voornamelijk de SP werd ook verwezen naar ouderen, vaak in combinatie met zorginstellingen. Hierbij wordt aangegeven dat ouderen oud moeten worden in hun eigen buurt. In onderstaande tweet wordt door het gebruik van het woord *onze* nog extra het volk benadrukt.

De zorg voor onze ouderen moet en kan beter. Natuurlijk was het sluiten van de verzorgingshuizen door het vorige kabinet een grote fout. Ons alternatief: het Zorgbuurthuis waar je oud kan worden in je eigen buurt. - @MarijnissenL (2 juni 2021)

In een populistisch discours wordt ook verwezen naar de elite. Ook deze groep is breed definieerbaar, maar gaat vaak wel over de politieke elite. Deze groep werd in de tweets allereerst op ruime wijze gearticuleerd door alle politieke partijen. Zo werd er vaak verwezen naar het (demissionair) kabinet, de regering of de politiek. Het gaat hierbij altijd om de gevestigde politieke orde.

Kinderen die nu onveilig zijn hebben nu hulp nodig. Het kabinet moet ingrijpen nu jeugdbescherming Brabant overloopt. Kinderen mogen niet de dupe worden van dat Den Haag al maanden met zichzelf bezig is. - @SPnl (22 juni 2021)

De huidige politieke wind, blaast boeren weg. 16.000 boerenbedrijven hebben geen opvolger. Deze @statistiekbs-cijfers zijn volgens #BBB @BoerBurgerB zeer alarmerend. "NL is in rap tempo aan het ontboeren, dankzij deze regering." - @lientje1967 (13 januari 2021)

82% van de bevolking wil geen fusie, toch wordt Scherpenzeel door de politiek opgedrongen voor een overname door Barneveld. Voor #JA21 een voorbeeld van wat er gebeurt als 'schakelen in de netwerkwereld' belangrijker is dan besturen dicht bij de inwoners. - @JuisteAntwoord (7 juli 2021)

Ook werd er door alle partijen en partijleiders verwezen naar specifieke politici of politieke partijen. Zo werden het CDA en de VVD vaak benoemd. Het CDA zou geen oog meer hebben voor de boeren en niet in hun belang handelen. Dit wordt het CDA kwalijk genomen, omdat deze partij van origine voor de belangen van de boeren opkwam, maar dit volgens de BBB en FvD niet meer doet.

CDA kiest niet @SGPnieuws in coalitie, maar @GroenLinks... 🗳️ Die paar boeren en plattelanders die nu nog twijfelden om toch op @CDAvandaag te stemmen, zijn nu naar #BBB overgestapt. Kies #gezondverstand. Kies voor het #platteland. Kies #Lijst23 - @lientje1967 (11 maart 2021)

Verder werden ook specifieke politici in tweets benoemd op een negatieve wijze. Vooral Mark Rutte kwam vaak terug. Dit is niet opvallend omdat hij momenteel de minister-president is. Hij werd bij veel thematiek als veroorzaker benoemd. Zoals bij de problematiek in Groningen of in de asielcrisis.

Dit maakt me echt boos. Nadat Groningen jarenlang als wingewest is gebruikt en de staat 400 miljard euro aan het Groningse gas heeft verdiend, krijgen ze nu een kerncentrale van Rutte kado! - @MarijnissenL (1 maart 2021)

Ik wil dinsdag premier Rutte naar de Kamer halen voor het vragenuur en hem confronteren met de vreselijke gevolgen van zijn open grenzen beleid zoals de oplopende criminaliteit door asielzoekers - 30 asielzoekers mishandelden gisteren een buschauffeur in Emmen - @geertwilderspvv (29 oktober 2021)

Verder waren er nog specifieke verassende bevindingen voor enkele partijen. Ten eerste viel op dat Forum voor Democratie met partijleider Thierry Baudet als enige de elite soms als het kartel verwoorden. Soms ging dit samen met een specifieke functie of onderdeel van het politieke bestel. Zo werd er naar het partijkartel of kartelburgemeesters verwezen. Wie specifiek het kartel zijn, wordt niet duidelijk in de tweets.

Het PBL waarschuwt voor een complete verdwijning van de boerenstand, als gevolg van de belachelijke stikstofregels. @GideonvMeijeren vroeg meteen een debat aan. Tevergeefs. Het kartel kijkt zwijgend en instemmend toe hoe de laatste Nederlandse boeren worden weggepest. #FVD - @fydemocratie (7 juli 2021)

Ten tweede, de BBB verwees opvallend vaak naar de verenging Natuurmonumenten. Natuurmonumenten is in het bezit van verschillende natuurgebieden en zet zich in voor natuurbehoud in Nederland (Natuurmonumenten, z.d.). De BBB ligt vaak niet op één lijn met Natuurmonumenten, omdat zij onder andere subsidies krijgen voor natuurbehoud terwijl de boeren dit niet krijgen. Onderstaande tweet laat zien dat de BBB het oneerlijk vindt dat Natuurmonumenten subsidie krijgt, maar de burgers wel in boerennatuur wil laten wandelen.

Als @Natuurmonument de mensen in #boerennatuur wil laten wandelen, dan ook deel 47 miljoen euro subsidie inleveren. BBB wil subsidie NM in onafhankelijk #BoerBurgerBelevingsfonds waaruit boeren die paadjes en heggen moeten aanleggen worden betaald - @BoerBurgerB (22 april 2021)

Tot slot was de SP de enige partij die bij de elite ook nog verwees naar de economische elite. Dit is passend bij een links populistische partij en in overeenstemming met de theorie (Chou et al., 2022). Aan de ene kant werd er onderscheid gemaakt tussen arme en rijke burgers in Nederland. Deze retoriek werd vooral toegepast op woonkwesties of bouwplannen.

Huurders worden hun wijk uitgejaagd. Ook op vakantieparken moeten mensen nu wijken voor de rijken. Buitenlandse investeerders kopen alles op om er flink aan te verdienen en mensen zijn daar de dupe van. - @MarijnissenL (6 november 2021)

Aan de andere kant werd er verwezen naar grote (internationale) bedrijven. Onder andere Tata Steel in IJmuiden werd benoemd. Daarnaast werd in combinatie met de gaswinning in Groningen een paar keer naar Shell verwezen. Shell (en anderen) zouden veel geld hebben verdiend aan de gaswinning, maar nu niks doen aan de schade.

De staat, Shell en Exxon hebben miljarden verdiend aan het Groningse gas, maar de NAM wil nu bijna helemaal stoppen met het versterken en herstellen van de huizen van de Groningers. - @SPnl (7 mei 2021)

Kortom, het volk en de elite werden beiden op veel verschillende manieren gearticuleerd. Zo werden beide zowel breed als eng verwoord. Het was niet opvallend dat de BBB veel aandacht had voor de boeren, omdat het een agrarische partij is. Daarnaast hadden veel verschillende partijen aandacht voor bijvoorbeeld de Groningers en Zeeuwen. De politieke elite werd soms ook zeer specifiek besproken, zoals bepaalde politici of partijen. Daarnaast benoemde de SP ook nog economische elite, wat overeenkomt met theoretische verwachting waarin wordt aangegeven dat links populisme zich naast politieke elite ook op economische elite richt (Chou et al., 2022).

5. Conclusie en discussie

5.1 Conclusie

In dit onderzoek stond de volgende hoofdvraag centraal: Op welke manier wordt lokalisme gearticuleerd in politieke uitingen van verschillende soorten populistische partijen en wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen deze partijen? Door middel van het analyseren van tweets uit 2021 van vijf verschillende populistische partijen is antwoord gezocht op deze hoofdvraag. Hieronder zullen aan de hand van de verschillende populistische stromingen (links, rechts en agrarisch) de verschillende articulaties aan bod komen. In tabel 6.1 zijn de belangrijkste bevindingen overzichtelijk te zien. Rood betekent dat deze verwachting niet overeenkwam met de bevindingen, bij groen kwamen de verwachtingen en bevindingen overeen en paars geeft nieuwe bevindingen weer.

		<i>Links populisme</i>	<i>Rechts populisme</i>	<i>Agrarisch populisme</i>
<i>Populisme</i>	Beeld volk	De gewoon werkende man	Het ‘oorspronkelijke’ volk	Boeren en plattelandsbewoners
	Beeld elite	Politieke en economische elite	Politieke elite	Stedelijke elite
<i>Lokalisme</i>	Politiek- bestuurlijk	Bottom-up participatie lokale gemeenschappen Roep tot protest	Meer macht naar lokale gemeenschappen Aandacht voor gemeenten	Meer macht naar boeren en lokale gemeenschappen Aandacht voor lokale politiek
	Sociaal- cultureel	Niet van toepassing	Behoud van lokale cultuur	Behoud van agrarische tradities en identiteit
	Sociaal- economisch	Sociaal- economische verschillen gelijk trekken	Beschermen lokale economieën voor globalisering Gelijktrekken verschillen platteland en randstad	Stimuleren agrarische sector Gelijktrekken verschillen platteland en randstad
	Agrarisch	Niet van toepassing	Behoud van boeren centraal	Belangen van boeren centraal en aandacht voor ruimtelijke vraagstukken

Tabel 5.1: aangepaste tabel met de bevindingen van het onderzoek

5.1.1 Articulatie links populisme

Voor de links populistische stroming zijn de tweets van de SP en haar partijleider Lilian Marijnissen geanalyseerd. Zoals de theoretische verwachting al was, is de sociaaleconomische dimensie van lokalisme dominant voor links populisme. Dit kwam voornamelijk terug in de thema's die zij aankaarten. Zo was het thema wonen een belangrijk thema. Er was voornamelijk aandacht voor de woningen in specifieke buurten die verdwenen en dat daarvoor in de plaats duurdere huizen kwamen. Ook hier kwam gelijk de retoriek terug waarin onderscheid werd gemaakt op basis van sociaaleconomische status. Het tweede sociaaleconomische thema ging over de zorg en het oud kunnen worden in de eigen buurt. De politiek-bestuurlijke dimensie verschilde deels met de theorie. Waar in de theorie werd aangegeven dat de aandacht voornamelijk ligt op de participatie van lokale gemeenschappen en netwerken (Chou et al., 2022), bleek dit niet sterk terug te komen in dit onderzoek. Er was soms een bottom-up benadering en voornamelijk het oproepen voor protest kwam vaak naar voren. Alleen deze roep voor politieke mobilisatie was niet specifiek gericht op de lokale gemeenschappen, maar op bredere groepen. De sociaal-culturele dimensie kwam helemaal niet terug, zoals de theoretische verwachting al voorspelde. Hetzelfde gold voor de nieuwe agrarische dimensie. De populistische retoriek kwam bij een deel van de tweets van links populisme terug. Ook hier kwamen de resultaten overeen met de theoretische verwachtingen. Zo werd het volk vaak gearticuleerd op basis van de werkende man met een lagere sociaaleconomische status. Bovendien werd de elite zowel politiek als economisch verwoord. Zo werd er verwezen naar de huidige politiek en politici, maar ook naar grote multinationals en internationale bedrijven. Kortom, links populisme articuleert lokalisme door middel van sociaaleconomische thema's en politiek-bestuurlijk door middel van het oproepen tot protest voor lokale problematiek. Daarnaast bleek de populistische retoriek terug te komen in de verwoording van het volk en de elite op basis van sociaaleconomische status.

5.1.2 Articulatie rechts populisme

Voor de rechts populistische stromingen zijn de tweets van drie rechts populistische partijen geanalyseerd, namelijk de PVV, JA21 en FvD. Het was allereerst opvallend dat weinig van de tweets van deze partijen als lokalistisch gezien kunnen worden. Bij degene die dat wel waren, bleek vooral de sociaal-culturele dimensie dominant te zijn. Zo werden tradities in specifieke gebieden sterk benadrukt. De sociaaleconomische dimensie kwam voor een klein deel terug. Zo werden de verschillen in voorzieningen tussen het platteland en de randstad aangekaart. Dit kwam niet overeen met de theoretische verwachtingen, waar werd aangegeven dat vooral het behoud van de lokale economie naar voren zou komen (Chou et al., 2022). Politiek-bestuurlijk gezien was er veel aandacht voor gemeenten door de rechts populisme. Zo werd de gemeente gezien als bestuursniveau waar burgers hun stem kunnen laten horen en was er aandacht voor de taken die de gemeenten heeft. Daarentegen werd er niet gesproken over het vergroten van de zeggenschap voor lokale gemeenschappen terwijl dit wel de theoretische verwachting was (Chou et al., 2022). Daarnaast kwam de agrarische dimensie ook terug.

Hierbij werd het boerenleven verheerlijkt en het belang van de boeren benadrukt. In de populistische retoriek werd het volk vaak in combinatie met het thema asiel gearticuleerd. Dit komt overeen met het nativisme dat rechts populistische partijen kunnen aanhangen. Verder werden ook specifieke groepen als volk benoemd zoals de boeren of Groningers. De elite werden breed gearticuleerd door de rechts populistische partijen, maar zoals de theorieën (De Lange & Rooduijn, 2015; Chou et al., 2022) al aangaven vooral als politieke elite.

5.1.3 Articulatie agrarisch populisme

De tweets van de BBB en haar partijleider Caroline van der Plas zijn geanalyseerd voor agrarisch populisme. Zowel procentueel als absoluut gezien waren de meeste lokalistische tweets van de agrarisch populistisch partij. Dit is niet verassend, omdat er een sterke plaatsgebonden component in de standpunten van agrarisch populist zit. Hierdoor kwamen alle dimensies ook sterk terug. Bij politiek-bestuurlijk werden vooral de belangen van de boeren vooropgesteld. Daarnaast was er ook aandacht voor de lokale politiek en zeggenschap. Dit kwam overeen met de theoretische verwachtingen. De sociaal-culturele dimensie kwam ook terug in de tweets door het benoemen van tradities op het platteland, dialecten en noaberschap. Ook dit was niet verassend op basis van de theoretische verwachtingen (Momonova & Franquesa, 2020; Valk, 2023). De sociaaleconomisch dimensie kwam voornamelijk terug in het benoemen van de verschillen tussen de randstad en het platteland in het overheidsbeleid. Als laatste dimensie kwam de agrarische dimensie ook veel voor in de politieke uitingen van agrarisch populisme. Zo stonden de belangen van boeren en ruimtelijke vraagstukken centraal. Een deel van de tweets kon ook als populistisch gezien worden. Hierbij werden de boeren en de plattelandsbewoners vaak als het volk gearticuleerd en de politiek als de elite. Daarnaast waren er ook andere elites die niet in het belang van de boeren zouden handelen. In het artikel van Chou et al. (2022) zijn alleen links en rechts populisme meegenomen, terwijl uit dit onderzoek blijkt dat agrarisch populisme juist een zeer relevante stroming is bij lokalisme. Dit kan dus als aanvulling op het artikel van Chou et al. (2022) gezien worden.

5.1.4 Overeenkomsten en verschillen

In dit onderzoek werd er ook een antwoord gezocht op de verschillen en overeenkomsten in de articulatie van lokalisme tussen verschillende populistische stromingen. De overeenkomsten en verschillen van de volgende drie onderwerpen zullen besproken worden: aandeel lokalisme, dimensies van lokalisme en het behartigen van de belangen van boeren en plattelandsbewoners. Slechts deze drie onderwerpen zullen besproken worden, omdat hier de grootste overeenkomsten en verschillen aanwezig zijn.

Er waren grote verschillen tussen de populistische stromingen in de mate waarin de tweets lokalistisch waren. Zo bleken de tweets van rechts populisme weinig als lokalistisch beschouwd te kunnen worden. Bij links populisme was dit al iets meer, maar vooral de tweets van agrarisch populisme konden als lokalistisch gezien worden. Dit is geen opvallend gegeven, omdat zoals eerder vermeld bij agrarisch

populisme al een sterke plaatselijke component in de retoriek zit (De Lange & Rooduijn, 2015). Het was echter wel verassend dat links populisme een hoger aandeel lokalistische tweets had dan rechts populisme, omdat rechts populisme zich meestal meer richt op lokale gemeenschappen dan links populisme (Momonova & Franquesa, 2020).

In de dimensies van lokalisme waren er zowel verschillen als overeenkomsten aanwezig. De politiek-bestuurlijk dimensie werd door alle stromingen besproken en gearticuleerd, alleen soms met een andere focus. Bij de sociaal-culturele dimensie waren echter grote verschillen. Zo werd door links populisme deze dimensie niet gearticuleerd, terwijl rechts en agrarisch populisme hier wel aandacht voor hadden. Vooral agrarisch populisme had veel sociaal-culturele tweets. Voor wat betreft de sociaaleconomische dimensie waren juist links en agrarisch populisme vertegenwoordigd. Dit is te verklaren doordat links populisme zich sterk focust op sociaaleconomisch onderwerpen (Otjes & Louwerse, 2015; Agustín, 2020) en agrarisch populisme veel aandacht heeft voor de agrarische sector en de verschillen tussen de randstad en het platteland (De Lange & Rooduijn, 2015). Als laatste is er uit de analyse nog een laatste dimensie van lokalisme toegevoegd, namelijk de agrarische dimensie. Vooral de tweets van agrarisch populisme vielen hieronder. Kortom, er waren voornamelijk verschillen aanwezig tussen de verschillende populistische stromingen op het gebied van de dimensies van lokalisme. Daarnaast waren er enkele overeenkomsten tussen bijvoorbeeld twee populistische stromingen.

Tot slot, als er dieper wordt gekeken naar de agrarische dimensie dan blijkt dat zowel de rechts populistische partijen als de agrarisch populistische partij claimen op te komen voor de belangen van de boeren. Bij de rechts populistische partijen bevat deze claim echter minder inhoudelijke standpunten en komt dit procentueel gezien nog steeds niet in de buurt van de agrarisch populistische partij. Links populisme heeft geen tweets gewijd aan de belangen van boeren of plattelandsbewoners.

5.1.5 Eindconclusie

Als antwoord op de hoofdvraag kan gezegd worden dat lokalisme op verschillende manieren gearticuleerd wordt. Zo kan het op een politiek-bestuurlijke, sociaal-culturele, sociaaleconomische en dus ook agrarische manier gearticuleerd worden. Daarnaast waren er enkele tweets die niet onder een van deze vier dimensies vielen. Er waren verschillen tussen de drie populistische stromingen. Waarbij links populisme het meeste aandacht had voor de sociaaleconomische betekenis, rechts populisme voor politiek-bestuurlijke betekenis en agrarisch populisme voor alle dimensies.

5.2 Discussie

In de discussie zal er zowel een theoretische als empirische reflectie op dit onderzoek plaatvinden. Hierbij worden de sterke punten en de verbeterpunten aangekaart. De discussie eindigt met aanbevelingen voor verder onderzoek.

5.2.1 Theoretische reflectie

In dit onderzoek stond het artikel van Chou et al. (2022) centraal, toegepast op de Nederlandse context. In dit artikel werd de eventuele lokalistische omslag bij populistisch partijen onderzocht en een theoretisch raamwerk ontwikkeld. Hierbij was er onder andere aandacht voor de aanbodkant vanuit populistische partijen. De focus lag echter alleen op links en rechts populisme. Dit onderzoek bevestigt de meeste theoretische verwachtingen van Chou et al. (2022) over hoe links en rechts populistische partijen lokalisme articuleren. Door agrarisch populisme toe te voegen als populistische stroming is dit onderzoek ook een theoretische toevoeging op het onderzoek van Chou et al. (2022). Uit dit onderzoek bleek dat agrarisch populisme een zeer relevante toevoeging is. Zo had de agrarisch populistische partij veel lokalistische tweets en ook veel tweets bij verschillende dimensies van lokalisme. Deze populistische stroming is daarom zeer relevant om mee te nemen in komende onderzoeken over lokalisme.

Op basis van verschillende theorieën (Evans, Marsh & Stoker, 2013; Cochrane, 2016; Fitzgerald, 2018; Hogan et al., 2012; Hogan & Lockie, 2013; Chou et al., 2022) waren er drie dimensies van lokalisme opgesteld: politiek-bestuurlijk, sociaal-cultureel en sociaaleconomisch. Op deze manier werd de definitie van lokalisme duidelijker dan de definitie die Chou et al. (2022) gebruikten. Doordat er abductief gecodeerd is, bleken deze dimensies niet volledig te zijn. Zo was een groot deel van de tweets gericht op de agrarische sector en boeren. Een groot deel van deze tweets viel niet goed te passen onder één van deze dimensies en daarom is er een nieuwe dimensie opgesteld: de agrarische dimensie. Met deze dimensie als toevoeging op de eerder opgestelde drie dimensies is het beeld van lokalisme vollediger en beter toepasbaar op verschillende stromingen van populisme in de Nederlandse context.

5.2.2 Empirische reflectie

Terugkijkend op het onderzoek zijn er twee empirische tekortkomingen. Ten eerste, de tweets komen uit het jaar 2021, dit heeft eventuele gevolgen voor de generaliseerbaarheid van de resultaten. In 2021 waren er namelijk nog steeds maatregelen om persoonlijk contact met anderen zo veel mogelijk te beperken vanwege de coronacrisis. Hierdoor was de coronacrisis een belangrijk thema dat vaak terugkwam in de politieke uitingen door middel van tweets. Deze situatie heeft de resultaten enigszins kunnen tekenen, omdat de maatschappij een andere focus had. Hierdoor had lokalisme minder ruimte in de politieke uitingen kunnen hebben. Daarentegen waren andere momenten ook niet passend geweest. Zo waren er in 2022 gemeenteraadsverkiezingen en in 2023 Provinciale Statenverkiezingen. Hierbij ligt de nadruk al op lokale bestuursniveaus en daarvoor kan verwacht worden dat lokalisme ook meer terug

komt. Dit had invloed kunnen hebben op de resultaten en daardoor ook als empirische beperking gezien kunnen worden.

De tweede tekortkoming heeft betrekking op de operationalisatie van populisme als discours en de operationalisatie van lokalisme. Beide begrippen hebben verschillende betekenissen en zijn daardoor moeilijk te operationaliseren. Zeker voor lokalisme was dit een moeilijke opgave. Zo was de definitie van Chou et al. (2022) niet heel duidelijk. Door middel van aanvullende theorieën (Evans, Marsh & Stoker, 2013; Cochrane, 2016; Fitzgerald, 2018; Hogan et al., 2012; Hogan & Lockie, 2013) is de definitie van lokalisme specifieker gemaakt. Zo zijn er verschillende dimensies van lokalisme opgesteld, waarbij verschillende definities naar voren komen. Door een uitgebreide operationalisatie is geprobeerd deze tekortkoming te ondervangen, echter blijft het een risico met zulke breed interpreteerbare begrippen als populisme en lokalisme.

5.2.3 Verder onderzoek

Dit onderzoek was verkennend van aard en daarom zijn er een drie aanbevelingen voor verder onderzoek. Ten eerste is het relevant om dit onderzoek te houden over een andere tijdsspanne. Zoals bij de empirische reflectie al werd aangegeven, zou de coronacrisis eventueel invloed kunnen hebben gehad op de resultaten. Het is daarom interessant om het onderzoek te laten plaatsvinden op een ander tijdstip, bijvoorbeeld in de periode wanneer er nieuwe Tweede Kamerverkiezingen plaatsvinden. Dit is interessant, omdat in de Tweede Kamerverkiezingen in 2021 de BBB 1 zetel had behaald in de Tweede Kamer terwijl de BBB nu gepeild staat op 23 tot 29 zetels (NOS, 2023). Met de sterke lokalistische retoriek van de agrarische partij BBB is dit interessant gegeven voor eventueel verder onderzoek. Daarnaast zou het ook relevant kunnen zijn om tweets uit meerdere jaren te onderzoeken. Hierbij kunnen dan ook trends of schommelingen onderzocht worden in de articulatie van lokalisme. Hierdoor komt er nog meer inzicht in de articulatie van lokalisme en in eventuele factoren die zorgen voor minder of meer aandacht voor lokale problematiek en thema's in politieke uitingen.

Ten tweede, zou het interessant zijn om dit onderzoek in een ander land met een ander politiek systeem te onderzoeken. Zoals eerder vermeld is er in Nederland een consensus democratie (Louwerse & Otjes, 2019, p. 492) en sprake van proportionaliteit (Damhuis, 2020, p. 58). Het feit dat er in Nederland een consensus democratie gebaseerd op proportionaliteit is, heeft als gevolg dat (kleinere) populistische partijen ook daadwerkelijk invloed kunnen hebben op beleid (Louwerse & Otjes, 2019). Het is interessant om te kijken of in een land met een ander politiek systeem dezelfde uitkomsten komen. Zo is de Franse context een interessante casus vanwege twee redenen. Ten eerste, is Rassemblement National (voorheen Front National) één van de grootste partijen in Frankrijk en wordt gekenmerkt door een rechts populistische retoriek (Damhuis, 2020). In deze retoriek zit ook een lokalistische dimensie die zich richt op lokale gemeenschappen in de periferie van Frankrijk (Ivaldi & Gombin, 2015). Ten Tweede is er in Frankrijk een politiek systeem gebaseerd op meerderheid in een semi-presidentiële

context (Damhuis, 2020, p. 58). De aanwezigheid van een rechts populistische partij die zich ook richt op agrarisch thema's en veel aanhang heeft in de periferie binnen een ander politiek systeem zou een interessante casus zijn voor verder onderzoek.

Tot slot, de aanleiding van dit onderzoek was de grote overwinning van de BBB tijdens de Provinciale Statenverkiezingen in 2023. Hierbij werd aangegeven dat stemmers op de BBB tijdens deze verkiezingen niet alleen boeren waren, maar ook burgers die ontevreden waren (Hofs, 2023). Dit onderzoek is vervolgens ingegaan op de aanbodkant vanuit de partijen. Hierbij werd onderzocht hoe lokalisme gearticuleerd wordt. Er is echter niet onderzocht of dit lokalisme burgers juist aanspreekt of dat lokalisme een thema is waar burgers veel mee bezig zijn, maar waar de andere partijen nog geen aandacht voor hadden. Dit laatste was bijvoorbeeld het geval bij Pim Fortuyn. Hij was één van de eerste die de onvrede rondom de multiculturele samenleving aankaarte (Pellikaan, de Lange & van der Meer, 2007). Dit heeft er vervolgens voor gezorgd dat er een nieuwe conflictlijn is ontstaan in de Nederlandse politiek, namelijk de culturele lijn tussen de monoculturele en multiculturele samenleving (Pellikaan, de Lange & van der Meer, 2007, p. 294-295). Of dit het geval is voor lokalisme en de aandacht voor lokale problematiek is te voorbarig om te zeggen. Er worden al onderzoeken gedaan naar de redenen waarom burgers stemden op de BBB (Valk 2023; Voerman & De Jonge, 2023) en de rol van 'regional resentment' op stemgedrag (Huijsmans, 2021; Huijsmans, 2022; De Lange, Van der Brug & Hartevelt, 2022). Dit onderzoek is een aanvulling op deze en komende onderzoeken, omdat er door dit onderzoek een beter beeld is van de articulatie van lokalisme door populistische partijen.

Bronnenlijst

- Abts, K., & Rummens, S. (2007). Populism versus democracy. *Political studies*, 55(2), 405-424.
- Agustín, Ó. G. (2020). *Left-wing populism: The politics of the people*. Emerald Publishing Limited.
- Akkerman, A., Mudde, C., & Zaslove, A. (2014). How populist are the people? Measuring populist attitudes in voters. *Comparative political studies*, 47(9), 1324-1353.
- Akkerman, A., Zaslove, A., & Spruyt, B. (2017). 'We the people' or 'we the peoples'? A comparison of support for the populist radical right and populist radical left in the Netherlands. *Swiss Political Science Review*, 23(4), 377-403.
- Aslanidis, P. (2016). Is Populism an Ideology? A Refutation and a New Perspective. *Political Studies* 64(1S): 88–104
- Bickerton, J. & Ganon, A. (2017). Regions. In D. Caramani (Red.), *Comparative politics* (pp. 260-271). Oxford, Verenigd koninkrijk: Oxford university press.
- Boeijs, H. & Bleijenbergh, I. (2019). *Analyseren in kwalitatief onderzoek*. Boom/Lemma.
- BoerBurgerBeweging (z.d.). *Missie*. Geraadpleegd op 16 maart 2023 van <https://boerbürgerbeweging.nl/bbb/missie/>
- Bradley, Q. (2014). Bringing democracy back home: Community localism and the domestication of political space. *Environment and Planning D: Society and Space*, 32(4), 642-657.
- Briffault, R. (1990). Our localism: Part II--Localism and legal theory. *Columbia Law Review*, 90(2), 346-454.
- Brubaker, R. (2017). Why populism?. *Theory and society*, 46, 357-385.
- Bryman, A. (2016). *Social research methods*. Oxford: Oxford University Press.
- Canovan, M. (2004). Populism for political theorists?. *Journal of Political ideologies*, 9(3), 241-252.
- Chou, M., Moffitt, B., & Busbridge, R. (2022). The localist turn in populism studies. *Swiss Political Science Review*, 28(1), 129-141.
- Cochrane, A. (2016). Thinking about the 'local' of local government: a brief history of invention and reinvention. *Local government studies*, 42(6), 907-915.
- Coaffee, J., & Headlam, N. (2008). Pragmatic localism uncovered: The search for locally contingent solutions to national reform agendas. *Geoforum*, 39(4), 1585-1599.

- Cramer, K. J. (2016). *The politics of resentment: Rural consciousness in Wisconsin and the rise of Scott Walker*. University of Chicago Press.
- Curtis, F. (2003). Eco-localism and sustainability. *Ecological economics*, 46(1), 83-102.
- Damhuis, K. (2020). *Roads to the right*. Oxford University Press
- De Lange, S., & Rooduijn, M. (2015). Contemporary populism, the agrarian and the rural in central Eastern and Western Europe. In Strijker D., Voerman, G. & Terluin, I. (reds.), *Rural protest groups and populist political parties* (pp. 163-190).
- De Lange, S., van der Brug, W., & Hartevelde, E. (2022). Regional resentment in the Netherlands: A rural or peripheral phenomenon?. *Regional Studies*, 1-13
- Derks, A. (2006). Populism and the ambivalence of egalitarianism. How do the underprivileged reconcile a right wing party preference with their socio-economic attitudes?. *World Political Science*, 2(3).
- Evans, M., Marsh, D., & Stoker, G. (2013). Understanding localism. *Policy studies*, 34(4), 401-407.
- Fitzgerald, J. (2018). *Close to home: Local ties and voting radical right in Europe*. Cambridge University Press.
- Featherstone, D., Ince, A., Mackinnon, D., Strauss, K., & Cumbers, A. (2012). Progressive localism and the construction of political alternatives. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 37(2), 177-182.
- Ford, R., & Jennings, W. (2020). The changing cleavage politics of Western Europe. *Annual review of political science*, 23, 295-314.
- Habiballah, N., Klein, C., & Kersten, H. (2021). Rotterdamse Tweebosbuurt gesloopt: goed voor de leefbaarheid?. NOS. Geraadpleegd op 21 juni 2023 van, <https://nos.nl/artikel/2385983-rotterdamse-tweebosbuurt-gesloopt-goed-voor-de-leefbaarheid>
- Hawkins, K. A. (2009). Is Chávez populist? Measuring populist discourse in comparative perspective. *Comparative political studies*, 42(8), 1040-1067.
- Hewison, K. (2000). Resisting globalization: a study of localism in Thailand. *The Pacific Review*, 13(2), 279-296.
- Hofs, Y. (2023). *BBB grote winnaar Provinciale Statenverkiezingen: 'Niet normaal wat hier gaat gebeuren'*. Volkskrant. Geraadpleegd op 16 maart 2023 van, <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/bbb-grote-winnaar-provinciale-statenverkiezingen-niet-normaal-wat-hier-gaat-gebeuren~b512bd6a/>

- Hogan, A., Cleary, J., Lockie, S., Young, M., Daniell, K., & Hickman, M. (2012). Localism and the socio-economic viability of rural and regional Australia.
- Hogan, A., & Lockie, S. (2013). The coupling of rural communities with their economic base: agriculture, localism and the discourse of self-sufficiency. *Policy Studies*, 34(4), 441-454.
- Huijsmans, T. (2021) Randstad versus regio, én stad versus platteland? Stuk Rood Vlees, 12 maart 2021.
- Huijsmans, T. (2022). Place resentment in ‘the places that don’t matter’: explaining the geographic divide in populist and anti-immigration attitudes. *Acta Politica*, 1-21.
- Ivaldi, G., & Gombin, J. (2015) The Front National and the new politics of the rural in France. Pp. 35–62 in D. Strijker, G. Voerman and I.J. Terluin eds., *Rural protest groups and populist political parties* (Wageningen: Wageningen Academic Publishers)
- Jagers, J., & Walgrave, S. (2007). Populism as political communication style: An empirical study of political parties' discourse in Belgium. *European journal of political research*, 46(3), 319-345.
- Kessenich, E., & van der Brug, W. (2022). New parties in a crowded electoral space: the (in) stability of radical right voters in the Netherlands. *Acta Politica*, 1-21.
- Kriesi, H., Grande, E., Lachat, R., Dolezal, M., Bornschieer, S., & Frey, T. (2008). *West European politics in the age of globalization*. Cambridge University Press.
- Laclau, E. (2005). *On populist reason*. Verso
- Lane, M. B., & Corbett, T. (2005). The tyranny of localism: Indigenous participation in community-based environmental management. *Journal of Environmental Policy and Planning*, 7(2), 141-159.
- Lewicka, M. (2008). Place attachment, place identity, and place memory: Restoring the forgotten city past. *Journal of environmental psychology*, 28(3), 209-231.
- Lewicka, M. (2013). Localism and activity as two dimensions of people–place bonding: The role of cultural capital. *Journal of Environmental Psychology*, 36, 43-53.
- Lipset S.M., & Rokkan S. (1967.) Cleavage structures, party systems, and voter alignments. an introduction. In *Party Systems and Voter Alignments: Cross-National Perspectives*, ed. S Rokkan, SM Lipset, pp. 1–64. New York: Free Press
- Louwerse, T., & Otjes, S. (2019). How populists wage opposition: Parliamentary opposition behaviour and populism in Netherlands. *Political Studies*, 67(2), 479-495.

- Louwerse, T. & Otjes, S. (2023). Waar staat de BoerBurgerBeweging?. Montesquieu Instituut. Geraadpleegd op 29 april 2023 van https://www.montesquieu-instituut.nl/id/vm2cjebasvzr/nieuws/waar_staat_de_boerbürgerbeweging
- Lucardie, P., & Voerman, G. (2012). *Populisten in de polder*. Amsterdam: Boom.
- Mamonova, N., & Franquesa, J. (2020). Populism, neoliberalism and agrarian movements in Europe. Understanding rural support for right-wing politics and looking for progressive solutions. *Sociologia Ruralis*, 60(4), 710-731.
- March, L. (2017). Left and right populism compared: The British case. *The British Journal of Politics and International Relations*, 19(2), 282-303.
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. (2023). *Home - Nationaal Groeifonds*. Geraadpleegd op 24 juni 2023 van, <https://www.nationaalgroeifonds.nl/>
- Mudde, C. (2004). The populist zeitgeist. *Government and opposition*, 39(4), 541-563.
- Mudde, C. (2010). The populist radical right: A pathological normalcy. *west european politics*, 33(6), 1167-1186.
- Mudde, C., & Kaltwasser, C. R. (2017). *Populism: A very short introduction*. Oxford University Press.
- Munis, B. K. (2022). Us over here versus them over there... literally: Measuring place resentment in American politics. *Political Behavior*, 44(3), 1057-1078.
- Natuurmonumenten (z.d.). Waar we voor staan. Geraadpleegd op 13 juni via <https://www.natuurmonumenten.nl/waar-we-voor-staan>
- NOS. (2020). "Vegan Streaker" moet cel in voor brand bij eendenslachterij. *NOS*. Geraadpleegd op 10 juni 2023 van, <https://nos.nl/artikel/2356820-vegan-streaker-moet-cel-in-voor-brand-bij-eendenslachterij>
- NOS. (2023). Peilingwijzer: VVD en BBB zij aan zij als grootste partijen. *NOS*. Geraadpleegd op 27 juni 2023 van, <https://nos.nl/artikel/2480574-peilingwijzer-vvd-en-bbb-zij-aan-zij-als-grootste-partijen>
- Ornstein, L. (z.d.). *Wat is de BoerBurgerBeweging (BBB)?* NPO Kennis. Geraadpleegd op 16 maart 2023 via <https://npokennis.nl/longread/8119/wat-is-de-boer-burger-beweging-bbb>
- Otjes, S. (2021). The fight on the right: what drives voting for the Dutch Freedom Party and for the Forum for Democracy?. *Acta Politica*, 56(1), 130-162.
- Otjes, S., & Louwerse, T. (2015). Populists in parliament: Comparing left-wing and right-wing populism in the Netherlands. *Political studies*, 63(1), 60-79.

- Otjes, S. & Louwse, T. (2023). Waar staat de BoerBurgerBeweging?. Montesquieu Instituut. Geraadpleegd op 21 juni 2023 van, https://www.montesquieu-instituut.nl/id/vm2cjebasvzr/nieuws/waar_staat_de_boerbürgerbeweging
- Pellikaan, H., de Lange, S., & van der Meer, T. (2007). Fortuyn's Legacy: Party System Change in the Netherlands. *Comparative European Politics*, 5, pp. 282-302.
- Proshansky, H. M. (1978). The city and self-identity. *Environment and behavior*, 10(2), 147-169.
- Rooduijn, M., Van der Brug, W., De Lange, S. L., & Parlevliet, J. (2017). Persuasive populism? Estimating the effect of populist messages on political cynicism. *Politics and Governance*, 5(4), 136-145.
- Stanley, B. (2008). The thin ideology of populism. *Journal of political ideologies*, 13(1), 95-110.
- Thornberg, R. (2012). Informed grounded theory. *Scandinavian journal of educational research*, 56(3), 243-259.
- Valk, G. (2023). Waar staat BBB op het politieke spectrum? Drie politicologen aan het woord. NRC. Geraadpleegd op 4 april van, <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/03/19/politicologen-bbb-wakkert-de-competitie-op-rechts-aan-a4159931>
- Van Raalte, A., Maesele, P., & Phelan, S. (2021). Twitter as a right-wing populist's playground: The algorithmic populism of Dutch political party 'Forum voor Democratie' and leader Thierry Baudet during their political rise. *Discourse, Context & Media*, 44, 100549.
- Vermeij, L. & Schyns, P. (2019). *Nederland vanuit de regio: thematische verkenning*. SCP.
- Voerman, G. & De Jonge, L. (2023). De BoerBurgerBeweging: een agrarisch belangenpartij met populistische trekjes. Montesquieu Instituut. Geraadpleegd op 29 april van, https://www.montesquieu-instituut.nl/id/vm2ia8vvdzhy/nieuws/de_boerbürgerbeweging_ee_n_agrarische
- Vossen, K. (2012). Van marginaal naar mainstream? Populisme in de Nederlandse geschiedenis. *BMGN-Low Countries Historical Review*, 127(2), 28-54.

Bijlagen

Bijlage A. Codeboom

Lokalisme	Lokaal	Buurt Platteland Randstad Wijken	Plaats buiten de Randstad Plaats randstad	Groningen
	Dimensies	Politiek-bestuurlijk	Zeggenschap burgers Burgemeester Gemeenten Provincies Waterschappen Protest	
		Sociaal-cultureel	Dialect Noaberschap Tradities	
		Sociaaleconomisch	Oneerlijke verdeling Wonen Zorg	Openbaar vervoer Reizen
		Agrarisch	Landbouw Telers Tuinders Vissers	Boeren
Populisme	Volk	Breed	Nederlanders Mensen Burgers Bewoners	
		Specifiek	Platteland Groningers Zeeuwen Ouderen Kinderen Boeren	
	Elite	Breed	Kabinet	

			Regering Politiek Overheid	
		Specifiek	Politici Politieke partijen Kartel Natuurmonumenten Media Bedrijven	Rutte